

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS INFORMACINIŲ SISTEMŲ BENDROSIOS KONTROLĖS VERTINIMAS

2007 m. lapkričio 10 d. Nr. IA-9000-2-4
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Informacinių technologijų valdymo ir audito departamento direktoriaus
Dainiaus Jakimavičiaus
2007-01-05 pavedimą Nr. 9000-2

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Irina Kiškina (grupės vadovė)
Rimgaudas Gamulis
Živilė Kindurytė

Auditas pradėtas 2007-01-08
Auditas baigtas 2007-09-28

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir metodai	6
Pastebėjimai, išvados, rekomendacijos	8
1. Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas	8
1.1. Informacinės sistemos strateginis valdymas	8
1.2. Informacinės sistemos politikos dokumentavimas	11
1.3. Atitiktis standartams	15
1.3.1. Fizinės saugos užtikrinimas	15
1.3.2. Saugos įgaliotinio nustatymas	15
1.3.3. Informacinio turto apskaitymas	16
2. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos SIS I+ kūrimo kontrolės vertinimas	19
2.1. N.SIS I+ inicijavimas	19
2.2. N.SIS I+ kūrimas	23
2.3. N.SIS I+ projekto valdymo struktūra	24
2.4. N.SIS I+ kūrimo rizikos valdymas	29
2.5. N.SIS I+ finansavimo šaltiniai	30
2.6. Viešųjų pirkimų vertinimas	33
2.7. N.SIS I+ projekto planavimas	35
2.8. N.SIS I+ specifikavimas ir projekto rengimas	38
2.9. N.SIS I+ konstravimas	40
2.10. N.SIS I+ diegimas	42
3. Informacinių sistemų atitiktis teisės aktams	44
4. Informacinės sistemos branda	45
5. Išvados ir rekomendacijos	46
Priedai	49

SANTRAUKA

Ribotos apimties finansinis auditas (Informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas) Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje (toliau – Vidaus reikalų ministerija) yra susijęs su Valstybės ilgalaikės raidos strategijos¹ žinių visuomenės prioritetu valstybės valdymo ir savivaldos srityje ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) 2004–2008 m. programos² 4 punkte numatytų įsipareigojimų įgyvendinimo vertinimu.

2007 m. liepos 1 d. – reorganizuotos Vidaus reikalų informacinės sistemos (toliau – VRIS) veikimo pradžia. VRIS priskiriama antrajai informacinių sistemų kategorijai atsižvelgiant į Informacijos klasifikavimo pagal duomenų grupes rekomendacijas³. Antros kategorijos informacinė sistema – informacinė sistema, kurioje logiškai tarpusavyje susijusių duomenų konfidencialumo, vientisumo ir (ar) prieinamumo praradimas gali turėti sunkių padarinių valstybės institucijos ar įstaigos darbui bei turėti neigiamą įtaką kitų valstybės institucijų ar įstaigų veiklai. Valstybinio audito metu buvo vertinama VRIS atitiktis Vidaus reikalų ministerijos pasirinkto LST ISO/IEC 17799:2005 standarto reikalavimams. Šio atitikties vertinimo svarbiausi rezultatai pateikti ataskaitos skyriuje „Atitiktis standartams“.

Valstybinio audito metu 2007 m. rugsėjo 1 d. Vidaus reikalų ministerija paskelbė, kad Lietuva prisijungianti prie Šengeno informacinės sistemos. Pagrindine atsakinga institucija paskirta Vidaus reikalų ministerija, kuriai pavesta⁴ užtikrinti, kad iki 2007 metų spalio vidurio būtų įvykdytos visos būtinos priemonės ir būtų tinkamai pasirengta prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos pagal Portugalijos Respublikos pasiūlytą *SISone4ALL* projektą. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* (toliau – *N.SIS I+*) sėkminga veikla užtikrina, kad Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai bus įvykdyti tinkamai ir laiku. Valstybiniai auditoriai vertino *N.SIS I+* kūrimo atitiktį Vyriausybės 2007 m. sausio 30 d. nutarimo Nr.104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS1+* 2007 metais programos patvirtinimo“ (toliau – *SIS I+* programa) ir Vyriausybės 2004 m. balandžio 19 d. nutarimo Nr.451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ reikalavimams. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo proceso eiga vertinta ir atsižvelgiant į Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Informacinės visuomenės plėtros komitetas) direktoriaus 2004 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. T-131 patvirtintą

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2002-11-12 nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. Prieiga per internetą http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=193888&p_query=&p_tr2=

² Lietuvos Respublikos Seimo 2006-07-18 nutarimas Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Prieiga per internetą http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280534&p_query=&p_tr2=

³ Vidaus reikalų ministro 2003-01-27 įsakymas Nr. 1V-33 „Dėl Informacijos klasifikavimo pagal duomenų grupes rekomendacijų patvirtinimo“ (negalioja). Šiuo metu informacijos klasifikavimas nustatytas vidaus reikalų ministro 2007-07-11 įsakymu Nr. 1V-247 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairių ir valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimų patvirtinimo“.

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“ (programos 2 punktas).

Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiką⁵ (toliau – Metodika). Reikėtų atkreipti dėmesį, kad Metodika yra tobulintina, ir valstybiniai auditoriai apie jos trūkumus yra pareiškę nuomonę Valstybės kontrolės 2007 m. rugsėjo 28 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. IA-9000-4-3 „Valstybinių institucijų informacinių sistemų valdymas elektroninės valdžios kontekste“. Metodikos trūkumai dar kartą atsiskleidė *N.SIS I+* kūrimo kontekste, ir tai yra pabrėžiama šioje audito ataskaitoje. Vertinimo rezultatai pateikti ataskaitos skyriuje „Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės vertinimas“.

Be to, Vidaus reikalų ministerijoje naudojamos finansinės ir kitos, skirtos vidaus administravimui, sistemos. Dėl minėtos priežasties, be *VRIS* ir *N.SIS I+*, valstybiniai auditoriai taip pat vertino ir šių informacinių sistemų kontrolę.

Valstybiniai auditoriai nustatė Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų valdymo brandos lygį ir vertino *N.SIS I+* kūrimo procesų valdymą. Informacinių sistemų valdymo tobulinimo rekomendacijos pateiktos 5 skyriuje „Išvados ir rekomendacijos“.

Valstybinių auditorių nustatyta neatitiktis privalomiems vykdyti teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms pateikta 2 priede.

Šio audito ataskaita bus pateikta Vyriausybei ir Informacinės visuomenės plėtros komitetui. Apie audito metu pastebėtus trūkumus Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos bus informuotas atskiru raštu.

---

⁵ Informacinės visuomenės plėtros komiteto direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

IŽANGA

Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas buvo numatytas Valstybės kontrolės 2007 m. valstybinio audito programoje⁶. Minėtas auditas į šią programą įtrauktas atsižvelgiant į strateginio tyrimo rezultatus.

Auditas pradėtas 2007 m. sausio 8 d., baigtas 2007 m. rugsėjo 28 d. Auditą atliko valstybiniai auditoriai: Irina Kiškina (grupės vadovė), Živilė Kindurytė ir Rimgaudas Gamulis. Audituojamas laikotarpis – nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2007 m. rugsėjo 15 d. Buvo vertinama audito metu padaryta informacinių sistemų valdymo pažanga.

---

⁶ Valstybės kontrolieriaus 2007-01-04 įsakymas Nr. V-1 „Dėl 2007 metų valstybinio audito programos“

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Vertinimo tikslas – atlikti ribotos apimties finansinį auditą, kurio metu įvertinti Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų bendrąją ir kūrimo kontrolę ir pateikti rekomendacijas.

Vertinimo apimtis – Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų bendroji kontrolė:

1. Vidaus reikalų informacinė sistema (toliau – VRIS) – tai Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos administracijos padalinių, įstaigų prie Vidaus reikalų ministerijos ir kitų Vidaus reikalų ministerijos reguliavimo srities įstaigų teisės aktų nustatytoms funkcijoms, išskyrus vidaus administravimą, atlikti reikalingos informacijos apdorojimo procesus (duomenų ir dokumentų tvarkymo, skaičiavimo, bendravimo nuotoliniu būdu ir kt.) atliekanti sistema, kurioje jungtinės informacinių technologijų ir telekomunikacijų infrastruktūros pagrindu veikia Vidaus reikalų ministerijos ir įstaigų prie Vidaus reikalų ministerijos valdomi valstybės ir žinybiniai registrai bei informacinės sistemos.
2. Vidaus reikalų ministerijos vidaus administravimui skirtos informacinės sistemos.
3. Nacionalinė Šengeno informacinė sistema. Valstybiniai auditoriai vertino jos kūrimo kontrolę.

Audito metu valstybiniai auditoriai nevertino konkrečių taikomųjų programų veikimo ir funkcionalumo.

Vertinamasis laikotarpis – 2006–2007 m. rugsėjo 15 d.

Vertinimo subjektai – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Audito standartai ir metodika. Atliekant auditą vadovautasi Valstybinio audito reikalavimais, Informacinių sistemų audito metodinėmis rekomendacijomis, INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje 22 gaire, tarptautiniais Informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacijos (angl. *ISACA*) Audito standartais, buvo atsižvelgta į *ISACA* Audito gaires ir gerąją praktiką.

Informacinių sistemų (toliau – *IS*) valdymo procesai įvertinti pagal *Gebos brandos modelį* (angl. *CMM*).

Auditui reikalingi duomenys buvo renkami bendraujant su Vidaus reikalų ministerijos, Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Informatikos ir ryšių departamentas), Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Turto valdymo ir ūkio departamentas), Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas), policijos komisariatu, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos darbuotojais. Buvo stebimi procesai, peržiūrimi, tikrinami ir analizuojami dokumentai ir kitų auditorių ataskaitos, renkama informacija iš trečiųjų šalių.

Ataskaitoje pasvirusiu šriftu paryškinta institucijų ir įstaigų, teikiančių auditui reikalingą informaciją, nuomonė.

Vertinimas atliktas darant prielaidą, kad visi valstybiniams auditoriams pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas

1.1. Informacinės sistemos strateginis valdymas

Vidaus reikalų ministerijoje Vidaus reikalų informacinės sistema (toliau tekste – VRIS) įregistruota Informacinės visuomenės plėtros komitete⁷ 2007 m. vasario 8 d. VRIS informacinė struktūra pateikta 1 paveiksle.

VRIS tvarkymo funkcijas atlieka Informatikos ir ryšių departamentas⁸ (departamento struktūros schema pateikta 2 paveiksle).

Informatikos ir ryšių departamentą kuruoja Vidaus reikalų ministerijos sekretorius Vaidotas Abraitis. Ministerijos sekretorių kuravimo sritys nustatytos vidaus reikalų ministro 2005 m. lapkričio 3 d. įsakymu⁹.

Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos vartotojų komisija įsteigta vidaus reikalų ministro 2003 m. rugsėjo 30 d. įsakymu¹⁰, tačiau ši komisija audituojamu laikotarpiu nevykdė jokios veiklos. Be to, Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos vartotojų komisija nekuravo vidaus administravimui skirtų informacinių sistemų. Įstaigoje kiekvienam sudėtingesniai ar svarbesniai klausimui spęsti sudaromos laikinos darbo grupės.

Valstybinių auditorių nuomone, nuolatinio IS valdymo komiteto sudarymas tikslingas organizacijose su išplėstomis IS. IS valdymo komitetą turėtų sudaryti IS vartojančių padalinių vadovai, IS aptarnaujančių padalinių vadovų atstovai ir vadovybės atstovas. Būtina, kad šiame komitete dalyvautų aukščiausio rango vadovas, kuris užtikrintų, jog iniciatyvos „iš apačios“ bus palaikomos valdžios ir informacinio turto valdytojų („savininkų“), kad informacinė sistema maksimaliai atitiktų tiesioginių vartotojų lūkesčius.

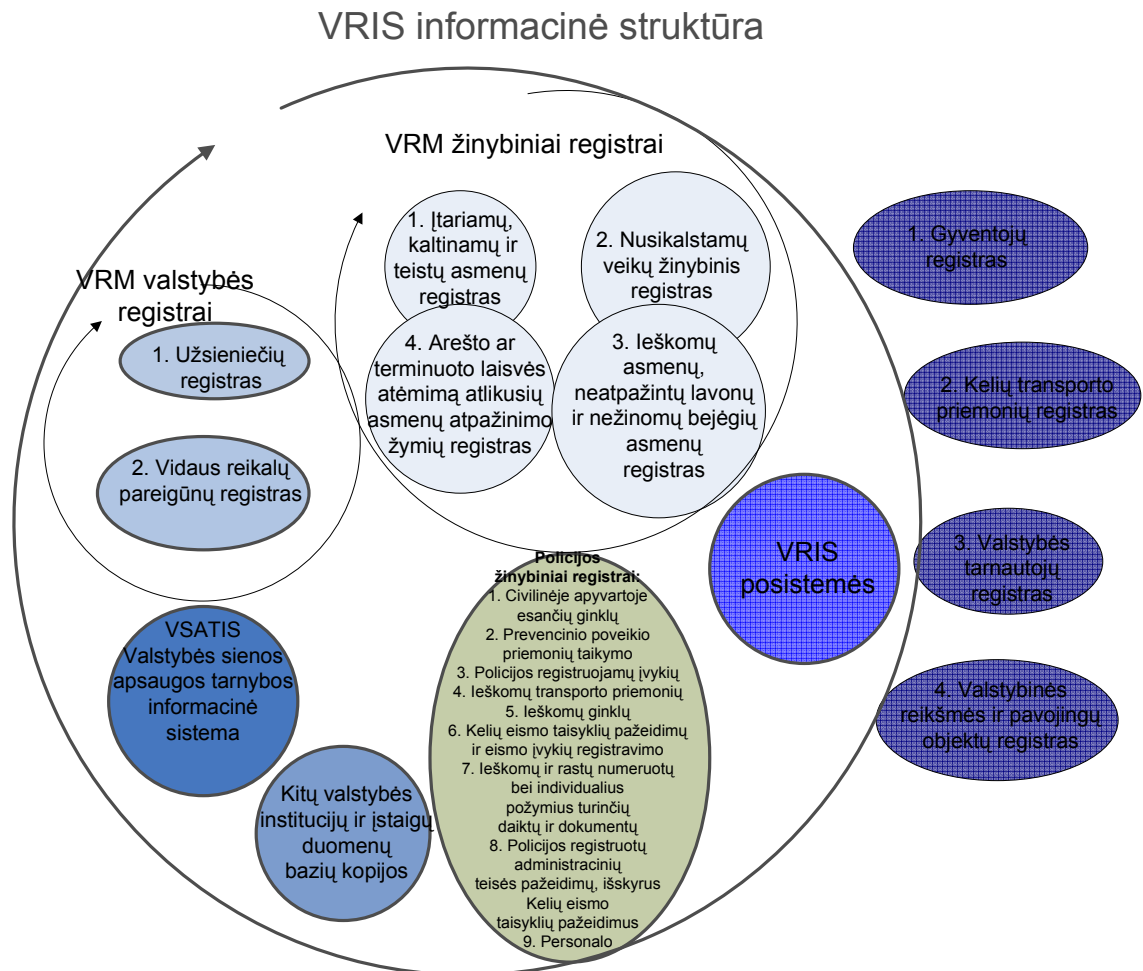
⁷ Įrašo Nr. IS-124N.

⁸ Vidaus reikalų ministro 2007-02-07 įsakymas Nr. 1V-58 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002 m. rugsėjo 13 d. įsakymo Nr. 439 „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁹ Vidaus reikalų ministro 2005-11-03 įsakymas Nr. 1V-358 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos sekretorių administravimo sričių ir Vidaus reikalų ministerijos administracijos padalinių bei įstaigų prie Vidaus reikalų ministerijos veiklos organizavimo ir kai kurių vidaus reikalų ministro įsakymų pripažinimo netekusiais galios“.

¹⁰ Vidaus reikalų ministro 2003-09-30 d. įsakymas Nr. 1V-361 „Dėl vidaus reikalų ministro 2002 m. rugpjūčio 28 d. įsakymo Nr. 413 „Dėl vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos vartotojų komisijos įsteigimo, informacijos technologijų ir telekomunikacijų projektų koordinavimo ir kontrolės organizavimo“ pakeitimo“.

1 pav. VRIS informacinė struktūra

Šaltinis – Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

Rizika

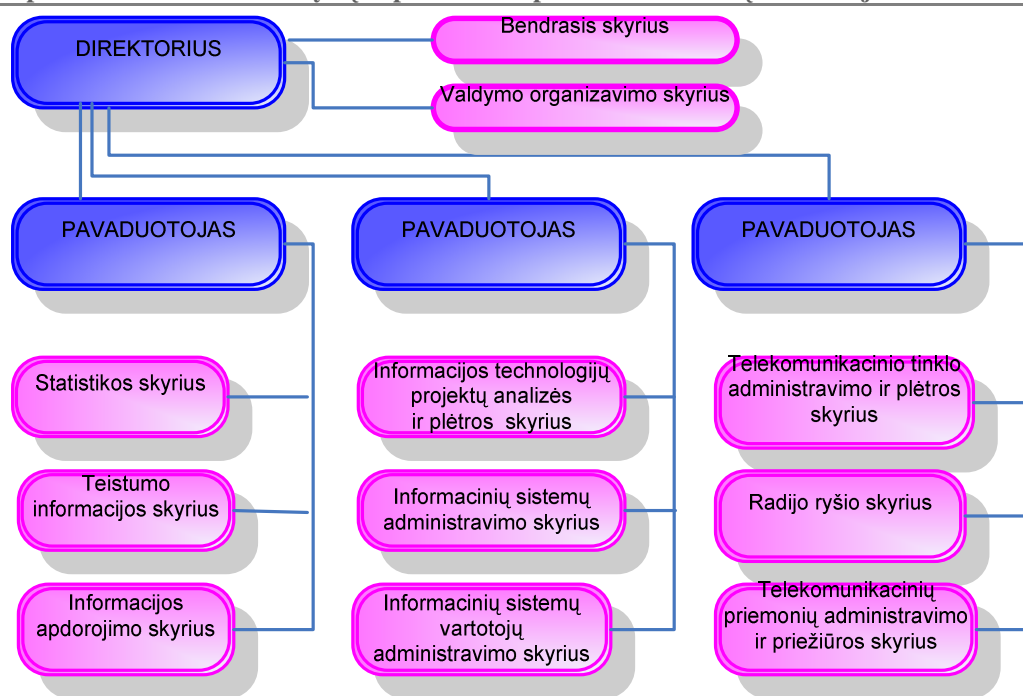
Audituojamuoju laikotarpiu Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos vartotojų komisija neatliko savo funkcijų, todėl atsiranda rizika, kad:

- IS valdančių padalinių veikla ir tikslai neatitiks vadovybės požiūrio į IS plėtrą;
- nebus koordinuojamas su IS susijusių padalinių darbas;
- bus neefektyviai naudojami IS ištekliai.

Pastaba

IS valdymo komiteto sudarymas nereglamentuotas teisės aktais, todėl valstybiniai auditoriai savo nuomonę grindžia gerąja praktika.

2 pav. Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos struktūra

Šaltinis – Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

VRIS nuostatuose¹¹ nustatyta, kad „VRM yra VRIS posistemių duomenų valdytoja. Kitų VRIS CDB duomenų valdytojai nustatyti registrų ir informacinių sistemų nuostatuose.“ Valstybės registrų bei žinybinių registrų vadovaujančioji tvarkymo įstaiga yra Vidaus reikalų ministerija.

Informacinio turto valdymo ir naudojimo požiūriu informacinių posistemių, registrų, duomenų bazių duomenų valdytojų (turto valdytojų) funkcijos Vidaus reikalų ministerijoje konkrečioms pareigybėms nepriskirtos. ISACA geroje praktikoje¹² nurodoma, kad duomenų valdytojais („savininkais“) turėtų būti informacijos naudotojų vadovybė. Vyriausybės nutarimu¹³ rekomenduotame LST ISO/IEC 17799:2006 standarte¹⁴ nurodoma¹⁵, kad organizacija turi paskirti informacinio turto prižiūrėtojus¹⁶. Valstybinių auditorių nuomone, kiekviena be išimties ministerijoje naudojama informacinė sistema privalo turėti jai priskirtą valdytoją („savininką“)¹⁷,

¹¹ Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

¹² 2001 Certified Information Systems Auditor Review Technical Information Manual. ISACA, 424 psl.

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimas Nr. 410 „Dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose“.

¹⁴ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2006).

¹⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija vadovaujasi LST ISO/IEC 17799:2005 standartu. Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

¹⁶ Valstybiniai auditoriai vartoja valdytojo „savininko“ sąvoką, nes oficialioje angliškoje šio standarto versijoje vartojamas *owner* terminas.

¹⁷ Valstybiniai auditoriai vartoja valdytojo „savininko“ sąvoką, nes oficialioje angliškoje ISO/IEC 17799 standarto versijoje vartojamas *owner* terminas. Duomenų valdytojų („savininkų“) funkcijos nedetalizuojamos Lietuvos Respublikos teisės aktuose, valstybiniai auditoriai teikia savo nuomone dėl duomenų valdytojų („savininkų“) sąvokos ir jų atliekamos vaidmens informacinių sistemų valdyme remdamiesi LST ISO/IEC 17799 standartu ir kita pasaulio gerąja praktika.

kuris būtų suinteresuotas šios informacinės sistemos tinkamumu veiklos funkcijoms vykdyti ir būtų atsakingas už šios sistemos tvarkomus duomenis.

VRIS, valstybės registru, žinybinių registru nuostatai, darbo su registru duomenimis taisyklės bei kitos tvarkos ir taisyklės netiesiogiai nustato informacinio turto valdytojus („savininkus“) ir atsakomybę už patikėtą informacinį turtą. Vidaus reikalų ministerijos padalinių ir įstaigų prie Vidaus reikalų ministerijos, kurios dirba su informacinės sistemos dalimis, vadovai atlieka kai kurias valdytojo („savininko“) funkcijas, pavyzdžiui, priima sprendimus dėl teisių suteikimo¹⁸, inicijuoja VRIS CDB peržiūros kontrolės procedūras¹⁹.

Valstybinių auditorių nuomone, duomenų valdytojams („savininkams“) turėtų būti suteikta daugiau atsakomybės ir teisių valdant informacinį turtą. Valstybiniai auditoriai nustatė, kad Vidaus reikalų ministerijoje nepilnai nustatytos Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų valdytojų („savininkų“) funkcijos, todėl veiklos padalinių vadovybė, nepakankamai įtraukta į šios sistemos valdymą, pavyzdžiui ji neįtraukta į rizikos vertinimo procesą. Taip pat nepaskirti kitų, skirtų vidaus administravimui, informacinių sistemų valdytojais („savininkais“).

1.2. Informacinės sistemos politikos dokumentavimas

Valstybinio audito metu 2007 metais VRIS buvo reorganizuota, todėl valstybiniai auditoriai turėjo įvertinti informacinės sistemos bendrosios kontrolės organizavimą iki ir po reorganizacijos. Valstybiniai auditoriai vertino ir audituojamo laikotarpio IS politikos dokumentavimą ir po reorganizacijos iš naujo formuojamą VRIS politiką.

Įvertinę audituojamo laikotarpio IS politikos dokumentavimą, valstybiniai auditoriai pažymi, kad buvusi IS politika buvo pasenusi ir neatitiko tikrovės (žr. 1 pavyzdį).

1 pavyzdys

Iki reorganizacijos galiojo 1999 m. birželio 3 d. vidaus reikalų ministro įsakymu²⁰ patvirtinti Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos nuostatai, kuriuose buvo pateikta IS informacinė struktūra, kuri neatitiko tikrovės. Nuo 1998 m. galiojo bendrieji duomenų saugos reikalavimai, kurie vidaus reikalų ministro įsakymu²¹ turėjo būti pakeisti 1999 m. birželio mėnesį, tačiau iki Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos reorganizavimo į VRIS²² informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai nebuvo atnaujinti.

Šiuo metu Vidaus reikalų informacinės sistemos politiką sudaro:

- VRIS nuostatai²³;
- VRIS saugos nuostatai²⁴;

¹⁸ Vidaus reikalų ministro 1999-05-25 įsakymas Nr. 343 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos centrinio duomenų banko naudotojų įregistravimo ir išregistravimo tvarkos“.

¹⁹ Vidaus reikalų ministro 2005-03-09 įsakymas Nr. 1V-68 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko duomenų peržiūros kontrolės taisyklių patvirtinimo“.

²⁰ Vidaus reikalų ministro 1999-06-03 įsakymas Nr. 366 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

²¹ *Ten pat.*

²² Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

- Vidaus reikalų ministerijos centrinio duomenų banko naudotojų įregistravimo ir išregistravimo tvarka²⁵;
- Vidaus reikalų informacinės sistemos sąrankos keitimo ir administravimo tvarkos aprašas²⁶;
- Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatai ir vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklės²⁷;
- Kompiuterizuotos darbo vietos priežiūros taisyklės²⁸;
- Vidaus reikalų ministerijos interneto tinklalapio nuostatai²⁹.

VRIS nuostatus detalizuoja valstybės ir žinybinių registrų nuostatai, saugaus darbo su šių registrų duomenimis taisyklės, žinybinių registrų saugos priemonių įgyvendinimo procedūrų aprašai.

VRIS politikos dokumentavimas dar neužbaigtas, nes ji turėtų būti detalizuojama tvarkose, procedūrų aprašymuose ir pakeitimuose (žr. 2 ir 3 pavyzdžius).

2 pavyzdys

2006 m. gruodžio 29 d. Informatikos ir ryšių departamento direktoriaus įsakymu Nr. 5V-91 „Dėl kompiuterizuotos darbo vietos priežiūros taisyklių patvirtinimo“ patvirtintose Kompiuterizuotos darbo vietos priežiūros taisyklėse nustatyta, kad Informatikos ir ryšių departamento Informacinių sistemų administravimo ir priežiūros skyrius vykdo vartotojo prisijungimo prie VRIS vardo ir slaptažodžio konfigūraciją, suteikia prisijungimo prie elektroninio pašto tarnybinės stoties vardą ir slaptažodį bei šalina KDV gedimus ir sutrikimus. Po metų pradžioje įvykusios reorganizacijos šias funkcijas pavesta atlikti naujai įsteigtam Informacinių sistemų vartotojų administravimo ir priežiūros skyriui, kurio nuostatai patvirtinti 2007 m. sausio 22 d. Informatikos ir ryšių departamento direktoriaus įsakymu. Iki audito pabaigos Kompiuterizuotos darbo vietos priežiūros taisyklės nebuvo atnaujintos, ir vartotojų prieigos tvarkymo bei gedimų ir sutrikimų šalinimo funkcijos liko priskirtos jau nebeegzistuojančiam padaliniiui, kas galėtų klaidinti VRIS vartotojus..

3 pavyzdys

2007 m. sausio 2 d. vidaus reikalų ministro įsakymu³⁰ Informatikos ir ryšių departamentui buvo pavesta „teisės aktų nustatyta tvarka parengti ir pateikti vidaus reikalų ministrui tvirtinti“ Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatams ir duomenų saugos nuostatams įgyvendinti būtinus teisės aktus iki Vidaus reikalų informacinės sistemos veiklos pradžios, kuri buvo nustatyta 2007 m. liepos 1 d. Tačiau iki audito pabaigos nebuvo pateiktas vidaus reikalų ministrui tvirtinti VRIS nenumatytų situacijų valdymo planas, VRIS CDB vartotojų saugos mokymo planai.

„Vidaus kontrolė – viešojo juridinio asmens vadovo sukurta visų kontrolės rūšių sistema, kurios dėka siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens veiklos teisėtumą, ekonomiškumą,

²³ *Ten pat.*

²⁴ Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

²⁵ Vidaus reikalų ministro 1999-05-25 įsakymas Nr. 343 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos centrinio duomenų banko naudotojų įregistravimo ir išregistravimo tvarkos“.

²⁶ Vidaus reikalų ministro 2005-05-30 įsakymas Nr. 1V-170 „Dėl vidaus reikalų informacinės sistemos sąrankos keitimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²⁷ Vidaus reikalų ministro 2006-10-13 įsakymas Nr. 1V-388 „Dėl vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“.

²⁸ Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2006-12-29 įsakymas Nr. 5V-91 „Dėl kompiuterizuotos darbo vietos priežiūros taisyklių patvirtinimo“.

²⁹ Vidaus reikalų ministro 2004-08-27 įsakymas Nr. 1V-276 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos interneto tinklalapio nuostatų patvirtinimo“.

³⁰ Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą.“³¹. Kitaip tariant, įstaigos vadovybės pareiga – sukurti efektyvią vidaus kontrolės sistemą įstaigoje ir tobulinti ją, kitaip atsiranda rizika, kad nebus įgyvendinti kai kurie vadovybės pavedimai arba jie bus įgyvendinti netinkamai.

Išvada

Valstybinių auditorių nuomone, Vidaus reikalų ministerijos vadovybė turėtų stiprinti tarnybinių pavedimų vykdymo kontrolę.

Valstybiniai auditoriai taip pat pastebėjo, kad Vidaus reikalų ministerijoje nedokumentuota finansinių apskaitos sistemų valdymo ir saugos politika, nes šios sistemos skirtos vidaus administravimui ir todėl nelaikomos valstybės informacinėmis sistemomis.

Valstybinių auditorių nuomone, Vidaus reikalų ministerijos informacijos valdymo ir saugos politika turi aprėpti ne tik valstybės informacines sistemas, bet ir finansines bei kitas, skirtas vidaus administravimui, informacines sistemas.

Informacinės sistemos rizikos vertinimas

2007 m. sausio 2 d. patvirtintuose naujuose VRIS duomenų saugos nuostatuose³² numatyta, kad saugų VRIS CDB duomenų tvarkymą reglamentuoja Lietuvos standartas LST ISO/IEC 17799:2005, Lietuvos ir tarptautiniai grupės „Informacijos technologija. Saugumo technika“ standartai, reglamentuojantys saugų duomenų tvarkymą. Rizikos vertinimas nurodytas LST ISO/IEC 17799:2005 standarto įvadinėse dalyse, kaip viena iš svarbiausių pirminių procedūrų.

IS rizikos vertinimai Vidaus reikalų ministerijoje buvo atlikti 2000, 2003 ir 2007 metais. 2003 metų IS rizikos vertinimą atliko UAB „CompServis“. Saugumo rizikų įvertinimo ataskaitoje pateiktas išsamus rizikų įvertinimas, atliktas vadovaujantis tarptautiniu saugos standartu LST ISO/IEC 17799:2005, ir kontrapriemonės, kurias įgyvendinus Vidaus reikalų ministerija galėtų gerinti savo IS saugumą. Liekamoji rizika nebuvo nustatyta.

³¹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253.

³² Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

1997 metų Bendruose duomenų saugos reikalavimuose³³ nustatyta, kad IS duomenų saugos nuostatuose turėtų būti „rizikos veiksnių įvertinimas ir jų įtakos duomenų saugumui mažinimo priemonės“, tačiau atlikus IS rizikos veiksnių vertinimą Vidaus reikalų ministerijos IS duomenų apsaugos nuostatai nebuvo pakeisti. Iki naujų VRIS duomenų saugos nuostatų patvirtinimo 2007 m. sausio 2 d. ankstesniuose duomenų saugos nuostatuose buvo pateikta tik rizikos veiksnių, galinčių turėti įtakos duomenų saugumui, klasifikacija, tačiau patys veiksniai neįvardyti.

Iki 2007 m. birželio 30 d. galiojusiuose VRIS Bendruosiuose duomenų saugos reikalavimuose³⁴ buvo deklaruojama, kad Vidaus reikalų ministerija vadovaujasi Lietuvos standartais, atitinkančiais tarptautinius ISO/IEC standartus „Informacijos technologija. Saugumo technika“, ir nustato IS duomenų apsaugos įgyvendinimo tvarką bei priemones:

– techninės įrangos, programinės įrangos, duomenų bazių, patalpų apsaugą (informacijos kopijavimas, atsarginis energijos tiekimas, antivirusinė programinė įranga, skaitmeninis parašas, duomenų šifravimas, tinklo apsaugos sistema, tinklo darbo apskaita ir kt.); duomenų šifravimas turi būti derinamas valstybės ir tarnybos paslapčių subjektų nustatyta tvarka, jeigu tai įtraukta į valstybės ir tarnybos paslaptį sudarančių žinių sąrašą;

- duomenų pažeidimų fiksavimo ir pažeistų duomenų atkūrimo tvarką;
- duomenų apsaugos ir duomenų teikimo tvarką bei kontrolės mechanizmą.

Valstybiniai auditoriai įvertino Vidaus reikalų ministerijos veiklos atitiktį LST ISO/IEC 17799:2005 standarto reikalavimams. Svarbiausi atitikties vertinimo rezultatai plačiau apžvelgti šios ataskaitos skyriuje „Atitiktis standartams“.

Audito metu buvo atlikta VRIS rizikos analizė. 2007 m. birželio 7 d. Rizikos analizės ataskaita Nr. 6-10-12R-375 pateikta valstybiniais auditoriams.

Valstybiniais auditoriams paprašius pateikti 2007 metų rizikos vertinimo medžiagą, kuria remiantis buvo parengta rizikos vertinimo ataskaita, ji nebuvo pateikta, nurodant, kad į VRIS rizikos vertinimo ataskaitą iš esmės buvo perkeltos Policijos registrų rizikos vertinimo metu nustatytos rizikos ir priemonės. Nesusipažinus su 2007 metų VRIS rizikos vertinimo medžiaga, valstybiniai auditoriai negali pareikšti nuomonės apie atlikto rizikos vertinimo kokybę.

Kitoms Vidaus reikalų ministerijos informacinėms sistemoms, skirtoms vidaus administravimui, informacijos rizikos analizės atlikimas nereglamentuotas, ir todėl nebuvo atliktas.

³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“ (neteko galios).

³⁴ Vidaus reikalų ministro 1998-09-29 įsakymas Nr. 385 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

1.3. Atitiktis standartams

1.3.1. Fizinės saugos užtikrinimas

Vidaus reikalų ministerijos pasirinktame LST ISO/IEC 17799:2005 standarte „Fizinis ir aplinkos saugumas“ nustatyti saugos reikalavimai ir bendrieji priežiūros metodai fizinei saugumo aptvarai, patalpoms, įrangai.

Valstybiniai auditoriai nustatė Vidaus reikalų ministerijos specialiosios įrangos pažeidžiamumą dėl nevisiškai reglamentuoto ir vykdomo specialiųjų saugumo zonų apsaugos organizavimo. Nesudarytas kitų (ne VRIS) sistemų specialiųjų patalpų sąrašas, o fizinės prieigos kontrolės taisyklės nustatytos tik Informatikos ir ryšių departamento specialiosioms patalpoms³⁵.

Rizika

Dalis Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų neatitinka LST ISO/IEC 17799:2005 standarto „Fizinis ir aplinkos saugumas“ reikalavimų.

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad netaikoma ir kitų bendrųjų saugumo priežiūros metodų: Vidaus reikalų ministerijos kabinetuose be priežiūros paliekamos durys, netinkamai pasirenkama vieta įrangai, taip pat nesilaikoma saugaus darbo kompiuteriu principų – vadinamosios „švaraus stalo politikos“³⁶.

1.3.2. Saugos įgaliotinio nustatymas

VRIS duomenų saugos nuostatuose Informatikos ir ryšių departamentas paskirtas VRIS saugos įgaliotiniu. Šio departamento direktoriaus įsakymu³⁷ sudaryta duomenų saugos įgaliotinių grupė, kuriai pavesta „vykdyti teisės aktų nustatytas duomenų saugos įgaliotinių funkcijas tų departamento tvarkomų valstybės ir žinybinių registrų bei informacinių sistemų, kurių duomenų saugos įgaliotiniu vidaus reikalų ministro įsakymu yra paskirtas departamentas“. Viena iš teisės aktais priskirtų saugos įgaliotinių funkcijų yra organizuoti įstaigoje saugos vertinimus. VRIS duomenų saugos nuostatuose saugos įgaliotiniui pavesta kasmet organizuoti saugos auditus³⁸.

³⁵ Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2004-04-01 įsakymas Nr. 5V-14V „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos specialiųjų patalpų įėjimo ir išėjimo kontrolės organizavimo taisyklių“.

³⁶ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2005).

³⁷ Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005-12-31 įsakymas „Dėl duomenų saugos įgaliotinių grupės sudarymo“.

³⁸ Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr. 1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

Valstybinių auditorių nuomone, Informatikos ir ryšių departamento skyrimas saugos įgaliotiniu neatitinka LST ISO/IEC 17799:2005 standarto „Pareigų atskyrimas“ ir „Organizacinės saugumo priemonės“ reikalavimų, kad saugumo auditas būtų nepriklausomas ir atsakomybė už informacijos saugumą būtų paskirstoma tarp visų valdymo komandos narių.

Ši nuostata įtvirtinta ir Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme³⁹, kuriame nurodyta, kad turėtų būti atskirtos išankstinės, einamosios ir paskesnės finansų kontrolės funkcijos. Valstybinių auditorių nuomone, tos pačios taisyklės taikomos ir kitoms valstybinių institucijų ir įstaigų veiklos sritims. Informatikos ir ryšių departamento, kaip VRIS CDB saugos įgaliotinio, funkcija – atsakyti už VRIS CDB duomenų saugumo politikos įgyvendinimą ir kontrolę – prieštarauja vykdymo ir kontrolės funkcijų atskyrimo principui.

Šiuo metu galiojančiuose VRIS duomenų saugos nuostatuose apibrėžta saugos įgaliotinio sąvoka prieštarauja Bendrųjų elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės⁴⁰ nutarimu, ketvirtame punkte įtvirtintam saugos įgaliotinio sąvokos apibrėžimui: „Saugos įgaliotinis – valstybės institucijos vadovo paskirtas valstybės tarnautojas arba darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, įgyvendinantis elektroninės informacijos saugą informacinėje sistemoje“. VRIS duomenų saugos nuostatuose saugos įgaliotiniu paskirtas juridinis asmuo – Informatikos ir ryšių departamentas, kas prieštarauja Bendrųjų reikalavimų nuostatoms.

1.3.3. Informacinio turto apsaikymas

Vidaus reikalų ministerijoje sudaromas programinės įrangos sąrašas, kurio sudarymas, tvirtinimas ir atnaujinimas yra reglamentuojamas teisės aktais⁴¹, tačiau sąrašas yra neužbaigtas.

Rizika

Nesudarius išsamaus programinės įrangos sąrašo ir jo sudarymo taisyklių, atsiranda rizika, kad dalis programų bus neidentifikuota, neapskaityta ir netgi prarasta (4 pavyzdys).

4 pavyzdys

IS „Auditas“, centrinio duomenų banko vartotojų registravimo sistema, sukurta Informatikos ir ryšių departamento Informacijos technologijų projektų analizės ir plėtros skyriaus darbuotojų, nėra įtraukta į ilgalaikio nematerialiojo turto registrus ir neapskaityta.

³⁹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimas Nr. 410 „Dėl bendrųjų elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimų“.

⁴¹ Vidaus reikalų ministro 2001-05-09 įsakymas Nr. 220 „Dėl kompiuterių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijų patvirtinimo“.

Pavyzdžiui, Informatikos ir ryšių departamento Informacijos technologijų projektų analizės ir plėtros skyriaus nuostatų 6.6 punkte, išvardijant visas skyriaus vykdomas funkcijas, teigiama, kad skyrius „atlieka projektavimo ir programavimo darbus, kuriant arba modifikuojant informacines sistemes“. Šio skyriaus 2006 metų veiklos ataskaitoje nurodytos sukurtos devynios naujos programos arba programų moduliai, kurie nebuvo apskaityti turto registruose. Inventorizacijos 2006 metų aprašuose nėra programinės įrangos, išskyrus 4 Tildės biuro licencijas⁴², kuri būtų pradėta eksploatuoti arba būtų įdiegta 2006 metais.

Informatikos ir ryšių departamento buhalterinę apskaitą vykdo Turto valdymo ir ūkio departamento darbuotojai, vadovaudamiesi tarp Informatikos ir ryšių departamento ir Turto valdymo ir ūkio departamento pasirašyta buhalterinės apskaitos organizavimo ir tvarkymo sutartimi⁴³. Tokia buhalterinės apskaitos organizavimo tvarka patvirtinta vidaus reikalų ministro įsakymu⁴⁴. Šia sutartimi Turto valdymo ir ūkio departamentas įsipareigojo „įtraukti į buhalterinę apskaitą visus tinkamai įformintus ir buhalterinės apskaitos dokumentais pagrįstus ūkinius įvykius ir ūkines operacijas“. Šio departamento Apskaitos ir finansų skyriaus atstovo teigimu, Informatikos ir ryšių departamento atsakingi darbuotojai nepateikia jokių naujų programų sukūrimą ar modifikavimą patvirtinančių dokumentų, todėl nėra pagrindo įtraukti šį turtą į apskaitos registrus.

Buhalterinėje apskaitoje programinė įranga pajamuojama kaip ilgalaikis nematerialusis turtas⁴⁵.

Po valstybinio 2005 metų audito, įgyvendindamas auditorių rekomendacijas, Turto valdymo ir ūkio departamentas perdavė kompiuterinę techniką ir programinę įrangą šį turtą naudojančių padalinių materialiai atsakingiems asmenims, tačiau valstybiniai auditoriai nustatė, kad ne visa programinė įranga buvo oficialiai perduota ją naudojančioms Vidaus reikalų ministerijos padalinėms (žr. 5 pavyzdį).

5 pavyzdys

Patikrinus Vidaus reikalų ministerijos Europos Sąjungos paramos administravimo skyriaus kompiuterius (programų sąrašas) ir turto perdavimo aktą⁴⁶, pastebėta, kad šiam skyriui neperduota programinė įranga. Materialiai atsakingo asmens teigimu, jokių ypatingų programų, išskyrus standartines, esančių komplekte su kompiuteriais, jie neturi⁴⁷.

Kompiuterinė technika pagal turto panaudos sutartis perduodama į padalinius materialiai atsakingiems asmenims, su kuriais pasirašomos materialinės atsakomybės sutartys. Vidaus reikalų ministerijos pasirinkto⁴⁸ Lietuvos standarto LST ISO/IEC 17799:2005 reikalavimai nustato, kad kiekvienas turto sąrašo punktas turėtų būti aiškiai nustatytas, jo prižiūrėtojas ir saugumo

⁴² Informacijos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Inventorizacijos aprašas Nr. IRD-4.

⁴³ 2006-12-29 sutartis Nr. 8S-203 „Dėl buhalterinės apskaitos organizavimo ir tvarkymo“.

⁴⁴ Vidaus reikalų ministro 2005-12-30 įsakymas Nr. 1V-440 „Dėl centralizuotos buhalterinės apskaitos vykdymo“.

⁴⁵ Finansų ministro 2001-03-16 įsakymas Nr.70 „Dėl biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos patvirtinimo“.

⁴⁶ Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2007-07-12 važtaraštis Nr. 4V-501.

⁴⁷ *Ten pat.*

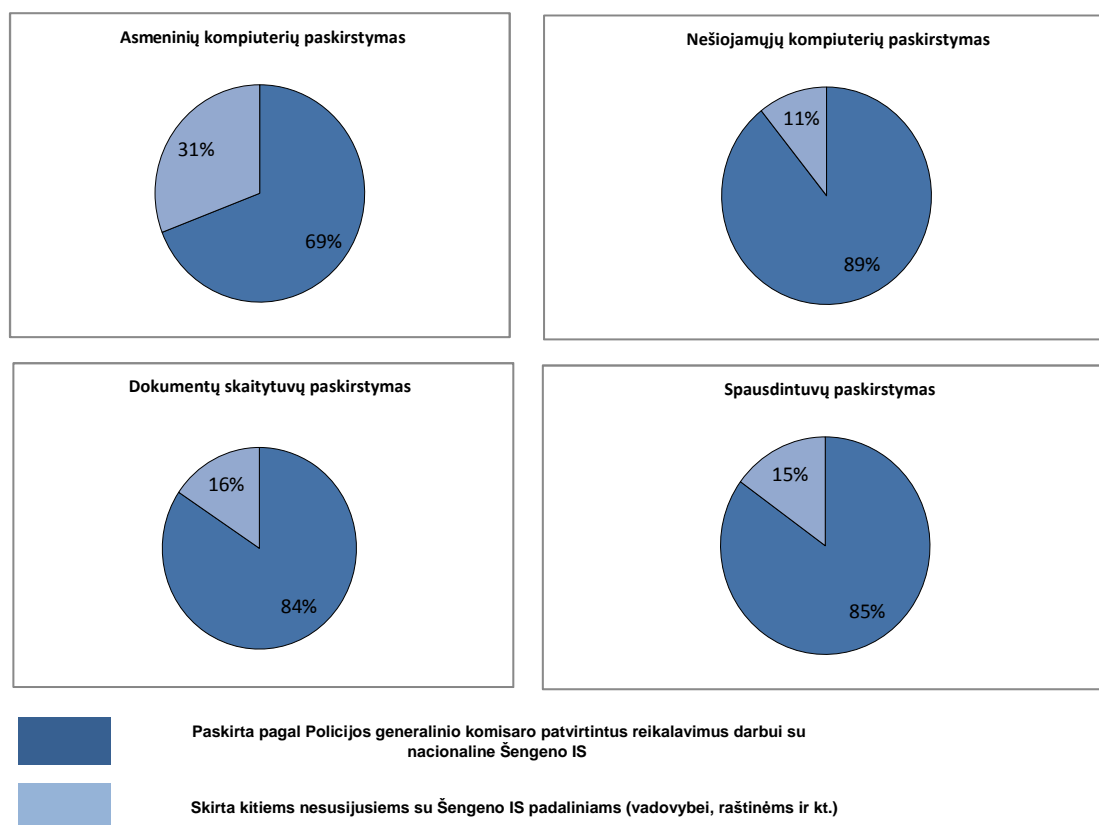
⁴⁸ Vidaus reikalų ministro 2007-01-02 įsakymas Nr.1V-1 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos nuostatų ir Vidaus reikalų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

klasifikavimas suderintas ir įformintas dokumentu kartu su jo konkrečia dabartine vieta (tai svarbu, siekiant kompensuoti praradimus arba nuostolius). Turto sąrašas turi būti susijęs su kiekviena konkrečia informacine sistema. Vertindami Šengeno informacinės sistemos lėšų panaudojimą valstybiniai auditoriai nustatė, kad dalis Šengeno informacinės sistemos kūrimo priemonių plano kompiuterinės įrangos buvo naudojama ne tam skirtose darbo vietose ir ne šios sistemos funkcijoms vykdyti (žr. 6 pavyzdį ir 3 pav.).

6 pavyzdys

Valstybiniai auditoriai per patikrą policijos komisariatuose nustatė, kad 18,25 proc. visos Šengeno informacinės sistemos veiklai užtikrinti kompiuterinės įrangos buvo naudojama ne pagal paskirtį. 31 proc. asmeninių kompiuterių, 11 proc. nešiojamųjų kompiuterių, 15 proc. spausdintuvų ir 16 proc. dokumentų skaitytuvų buvo paskirta raštinėms, vadovybei ir kitiems, nesusijusiems su Šengeno informacinės sistemos veikla, padaliniams.

3 pav. Apibendrinti patikros policijos komisariatuose rezultatai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pastaba

Audito metu pastebėti teigiami pokyčiai ir padaryta pažanga. Po patikros valstybiniai auditoriai iš policijos komisariatų gavo patikslintus įrangos paskirstymo sąrašus⁴⁹.

⁴⁹ Klaipėdos miesto vyriausiojo policijos komisariato viršininko 2007 m. rugsėjo 12 d. įsakymas Nr. 30-V-302 „Dėl gautos įrangos paskirstymo“.

Išvada

Vidaus reikalų ministerijos turto priežiūra neatitinka Lietuvos standarto LST ISO/IEC 17799:2005 reikalavimo „Turto klasifikavimas ir priežiūra“.

2. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS 1+* kūrimo kontrolės vertinimas

N.SIS 1+ kūrimo proceso eiga Vidaus reikalų ministerijoje vertinta atsižvelgiant į audito metu šios sistemos pasiektus kūrimo rezultatus ir Vyriausybės nutarimu patvirtintos *SIS 1+* programos nuostatomis⁵⁰ pakoreguotą valstybės IS kūrimo metodikoje aprašytą IS gyvavimo ciklą⁵¹ (5 priedas).

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad Informacinių sistemų kūrimo metodika yra tobulintina. Valstybinių auditorių nuomone, informacinę sistemą kuriančiai institucijai turėtų būti suteikta teisė „numatyti galimybę pasirinkti vieną iš kelių informacinių sistemų kūrimo metodikų, suderinus ir patvirtinus informacinių sistemų kūrimo kontrolės taškus“⁵².

2.1. *N.SIS 1+* inicijavimas

Lietuvos valstybės informacinių sistemų steigimo reikalavimai reglamentuoti Vyriausybės nutarimu patvirtintose Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse⁵³. Valstybės informacinės sistemos steigimo procedūros ir privalomi atlikti darbai aptarti Informacinės visuomenės plėtros komiteto direktoriaus įsakymu patvirtintos Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodikos dalyje „IS inicijavimo stadija“⁵⁴.

Vyriausybė 2006 m. lapkričio mėnesį pritarė Vidaus reikalų ministerijos pateiktai Lietuvos Respublikos pozicijai dėl Lietuvos dalyvavimo Portugalijos pasiūlytame *SISone4ALL* projekte⁵⁵.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS1+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

⁵¹ IS gyvavimo ciklas – IS plėtros pokyčių nuo koncepcijos sukūrimo pradžios iki veikimo pabaigos visuma (žr. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. spalio 15 d. įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“).

⁵² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2007 m. rugsėjo 28 d. valstybinio audito ataskaita Nr. IA-9000-4-3 „Valstybinių institucijų informacinių sistemų valdymas elektroninės valdžios kontekste“.

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

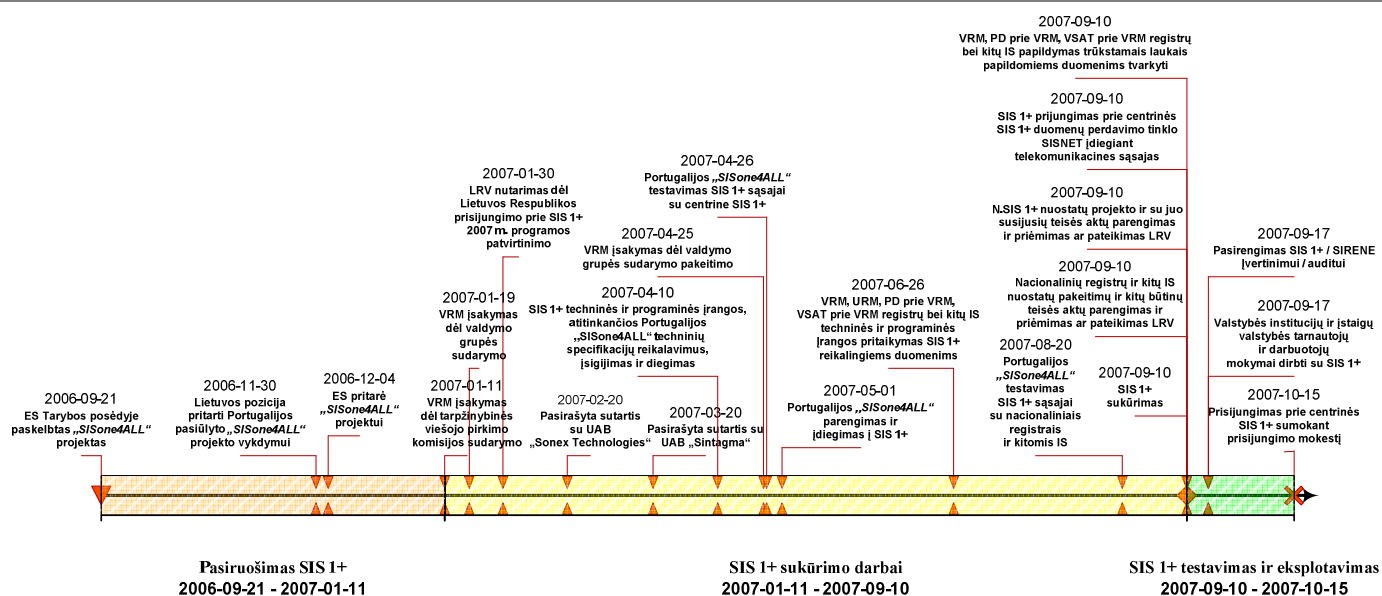
⁵⁴ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-30 rezoliucija Nr. 59 „Dėl Lietuvos Respublikos pozicijos dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo *SISone4ALL* projekte“.

Taip Vyriausybė oficialiai pritarė *N.SIS I+* iniciatyvai Lietuvos Respublikoje. Pagrindine atsakinga institucija paskirta Vidaus reikalų ministerija⁵⁶, kuriai pavesta iki 2007 m. spalio vidurio įvykdyti visas priemones ir pasirengti prisijungti prie *SIS I+* pagal Portugalijos Respublikos pasiūlytą *SISone4ALL* projektą.

Vadovaujantis Vyriausybės priimtu sprendimu⁵⁷ Vidaus reikalų ministerijoje 2007 m. sausio mėnesį buvo sudaryta valdymo grupė Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti (toliau – *SIS I+* Projekto valdymo grupė)⁵⁸ ir tarpžinybinė Lietuvos Respublikos prisijungimui prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* reikalingų prekių, paslaugų ir darbų įsigijimo viešojo pirkimo komisija (toliau – *SIS I+* Tarpžinybinė pirkimo komisija)⁵⁹ (4 pav.).

4 pav. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* raida Lietuvoje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Siekdama įtvirtinti sėkmingą Lietuvos Respublikos prisijungimą prie *SIS I+*, Vyriausybė 2007 m. sausio 30 d. patvirtino *SIS I+* programą⁶⁰. Šiame dokumente numatytas pagrindinis tikslas – pasiekti, kad Lietuvos Respublika prisijungtų prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* iki

⁵⁶ Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programa (2 punktas), patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimu Nr. 104.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

⁵⁸ Vidaus reikalų ministro 2007-01-19 įsakymas Nr. 1V-22 „Dėl valdymo grupės sudarymo, įgaliojimų jai nustatymo ir registrų bei informacinių sistemų pertvarkymo siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*“.

⁵⁹ Vidaus reikalų ministro 2007-01-11 įsakymas Nr. 1V-11 „Dėl tarpžinybinės viešojo pirkimo komisijos sudarymo, įgaliojimų jai suteikimo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

2007 m. spalio vidurio. *SIS I+* programos priede nustatytos įgyvendinimo priemonės, jų įgyvendinimo terminai ir atsakingi vykdytojai⁶¹.

Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse reikalaujama, kad valstybės IS steigėjai, kurdami valstybės IS, pirmiausia privalo parengti IS nuostatų projektą bei IS duomenų saugos nuostatus, šiuos dokumentus derintų ir pateiktų IS plėtrą koordinuojančioms institucijoms registruoti⁶².

Kurti *N.SIS I+* Lietuvoje pradėta be *N.SIS I+* nuostatų projekto – oficialaus dokumento, kuriame būtų pateikta *N.SIS I+* organizacinė, informacinė ir funkcinė struktūra, kaupiamų duomenų šaltiniai, kita steigiamą informacinę sistemą apibūdinanti informacija. *N.SIS I+* buvo kuriamas ir be parengtų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų, neįvertinus rizikos veiksnių, galinčių turėti įtakos duomenų saugumui⁶³.

Kol nepatvirtintas *N.SIS I+* nuostatų projektas, nėra aišku, kas bus Lietuvoje kuriamos *N.SIS I+* valdytojas ir tvarkytojas.

Audito metu atlikus teisės aktų analizę nustatyta, kad 2007 m. Vyriausybės nutarimu⁶⁴ įteisinti *SIS I+* programos įgyvendinimo priemonių įvykdymo terminai ir projekto vykdymo eiga neatitinka 2004 m. Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse numatytų reikalavimų⁶⁵. Vyriausybės nutarimu patvirtintoje *SIS I+* programoje, *N.SIS I+* nuostatų projekto ir su juo susijusių teisės aktų parengimas ir priėmimas ar pateikimas Vyriausybei numatytas *N.SIS I+* kūrimo ciklo pabaigoje, įvykdžius *N.SIS I+* specifikavimo, techninės ir programinės įrangos įsigijimo, testavimo darbus. Vyriausybės nutarimu 2007 m. numatyta *N.SIS I+* projekto kūrimo eiga, valstybinių auditorių nuomone, iš esmės prieštarauja 2004 m. Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiniuose dokumentuose pateiktai IS gyvavimo ciklo chronologijai.

Valstybiniai auditoriai mano, kad IS ir IS saugos nuostatų derinimas ir tvirtinimas yra svarbi kontrolės priemonė. Derinimo ir tvirtinimo metu šie dokumentai papildomai peržiūrimi ir derinami su Informacinės visuomenės plėtros komitetu ir kitomis valstybės institucijomis, kuruojančiomis elektroninės informacijos ir duomenų apsaugą, informacinės visuomenės plėtrą.

⁶¹ Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programa (5.1 ir 7.1 punktai), patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimu Nr. 104.

⁶² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ ir anksčiau galiojęs valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999-04-22 įsakymas Nr. 29 „Dėl valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. 7 „Dėl valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarkos patvirtinto valstybės ir vietos savivaldos asmens duomenų valdytojų informacinių sistemų įteisinimo plano dalinio pakeitimo“.

⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2007-04-25 nutarimo Nr. 410 redakcija).

⁶⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

Rengdamas Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 m. programos projektą, projekto teikėjas (Vidaus reikalų ministerija) neįvardijo jokių galimų *SIS I+* programos turinio prieštaravimų ar neatitikties 2004 m. Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių reikalavimams⁶⁶. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, išnagrinėjusi Vidaus reikalų ministerijos pateiktą derinti Vyriausybės nutarimo projektą dėl *N.SIS I+* 2007 m. programos patvirtinimo⁶⁷, pagal kompetenciją pastabų ir pasiūlymų Vidaus reikalų ministerijai taip pat neturėjo.

Valstybinių auditorių nuomone, rengiant 2007-01-30 Vyriausybės nutarimą Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“ turėjo būti pašalinti galimi prieštaravimai ir neatitiktimai 2004 m. Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių reikalavimams⁶⁸.

Rizika

Valstybiniai auditoriai mano, kad 2007 m. sausio 30 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“ patvirtintos *N.SIS I+* kūrimo procedūros gali trukdyti tinkamai įvykdyti Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiką. Yra rizika, kad tokiu būdu numatoma patvirtinti *N.SIS I+* dokumentacija (*N.SIS I+* projekto specifikacija) gali tapti nereikalinga, tik formaliai atitinkanti 2004 m. balandžio 19 d. Vyriausybės nutarimo Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Kita vertus, Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės ir jose minima Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika⁶⁹ nenumato išimčių ar procedūrų, taikytinų kuriant valstybės IS, kurios taps Europos Sąjungos ar tarptautinio projekto sudėtine dalimi. Valstybinių auditorių nuomone, *N.SIS I+* ir jos techninės ir informacinės infrastruktūros kūrimo procesas yra praktinis pavyzdys, rodantis Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių ir jose minimos Metodikos netobulumą.

Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* sukūrimo procesus Lietuvoje reglamentuoja 2004 m.⁷⁰ ir 2007 m.⁷¹ Vyriausybės nutarimai, kurie, valstybinių auditorių

⁶⁶ *Ten pat.*

⁶⁷ Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2007-01-15 raštas Nr. (1.9.)-72-591 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

⁶⁹ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

nuomone, numato nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I* + kūrimo procesų reguliavimą skirtingo turinio teisės normomis.

Išvada

Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės⁷² ir Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika⁷³ nebuvo papildoma atsižvelgiant į įvykčius Lietuvos ir Europos Sąjungos informacinės plėtros pokyčius. Valstybiniai auditoriai mano, kad valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiniai dokumentai sunkiai pritaikomi kuriant tokias informacines sistemas, kaip nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I*+, todėl turėtų būti tobulinami įvertinus įvykčius pokyčius ir naujausius pasiekimus.

Pastaba

Išsami Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų valstybės informacinių sistemų kūrimo trūkumų analizė pateikta valstybinio audito ataskaitoje „Valstybinių institucijų informacinių sistemų valdymas elektroninės valdžios kontekste“⁷⁴.

2.2. N.SIS I+ kūrimas

Lietuvos Respublikos teisės aktai leidžia tęsti valstybės IS kūrimą tik tada, kai patvirtinami informacinės sistemos nuostatai⁷⁵ ir valstybės IS įregistruojama vadovaujantis Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėmis⁷⁶.

Vyriausybės nutarimu patvirtintoje *SIS I*+ programoje⁷⁷ Vidaus reikalų ministerijai leista iki 2007 m. rugsėjo 10 d. vykdyti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I*+ kūrimo procedūras nepatvirtinus nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I*+ nuostatų ir neįregistravus jų Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių nustatyta tvarka⁷⁸.

⁷¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I*+ 2007 metais programos patvirtinimo“.

⁷² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

⁷³ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2007 m. valstybinio audito ataskaita Nr. IA-9000-4-3 „Valstybinių institucijų informacinių sistemų valdymas elektroninės valdžios kontekste“.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

⁷⁶ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (16 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I*+ 2007 metais programos įgyvendinimo priemonės (1.1 punktas), patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimu Nr. 104.

Pastaba

Vyriausybės nutarimu⁷⁹ numatytais terminais (2007 m. rugsėjo 10 d.) Vidaus reikalų ministerija nepatvirtino nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* nuostatų ir su jais susijusių teisės aktų.

Įvykdžius šiuos reikalavimus, rengiamas IS specifikacijos projektas vadovaujantis IS kūrimo metodiniais dokumentais⁸⁰. Informacinės visuomenės plėtros komiteto direktoriaus įsakymu patvirtintos Metodikos IS specifikavimo stadijos skyriuje detalizuoti privalomi atlikti valstybės IS specifikavimo stadijos darbai⁸¹. Išsamūs reikalavimai, reglamentuojantys valstybės IS specifikacijos rengimą, pateikti Informacinės visuomenės plėtros komiteto IS kūrimo metodinių dokumentų dalyje „Reikalavimai Valstybės informacinių sistemų specifikacijoms“⁸².

2.3. N.SIS I+ projekto valdymo struktūra

Portugalijos Respublikos pasiūlyto *SISone4ALL* projekto dokumentacijoje minima projekto dalyvių organizacinė struktūra, jų rolės ir atsakomybė⁸³. Portugalijos parengtoje projekto dokumentacijoje nėra pateikta išsamių reikalavimų kiekvienos valstybės – projekto dalyvės nacionalinės sekcijos *SISone4ALL* projekto vykdymo organizacinei schemai ar šio projekto valdymui.

Lietuvos Respublikos teisės aktai nustato reikalavimus valstybinių institucijų IS projektų valdymui⁸⁴. Vyriausybės nutarimu pritarus *SIS I+* programos vykdymui, pagrindine atsakinga institucija paskirta Vidaus reikalų ministerija. Audito metu Vidaus reikalų ministerija neturėjo formaliai patvirtintos pasaulyje pripažintos standartizuotos informacinių technologijų (toliau – IT) projektų valdymo metodikos, todėl vadovavosi nacionaliniuose teisės aktuose nustatytais IS projektų valdymo reikalavimais. Pasaulinė praktika rodo, kad IS projektų valdymui taikomos standartizuotos IT projektų valdymo metodikos.

Vidaus reikalų ministerijoje formuojant nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* valdymo struktūrą nebuvo taikomos formalizuotos ir pasaulyje pripažintos projektų valdymo bei IS plėtros metodikos. Valstybiniai auditoriai mano, kad taikydama

⁷⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

⁸⁰ Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės (10 punktas), patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451.

⁸¹ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

⁸² Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131 patvirtinti Reikalavimai valstybės informacinių sistemų specifikacijoms.

⁸³ Portugalijos Respublikos pasiūlyto *SISone4ALL* sprendimo 2006-10-26 Galimybių studija (Portuguese proposal Feasibility Study *SISone4ALL* – Schengen Information System 2006-10-26).

⁸⁴ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (22 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

formalizuotas pasaulyje pripažintas projektų valdymo ir IS plėtros metodikas Vidaus reikalų ministerija galėtų efektyviau valdyti IT projektus.

N.SIS I+ projekto valdymo struktūra Vidaus reikalų ministerijoje nustatyta vidaus reikalų ministro įsakymais⁸⁵. Siekdamas, kad 2007 m. Lietuvos Respublikos prisijungimui prie *N.SIS I+* reikiamos prekės, paslaugos ir darbai būtų nupirkti nustatytu laiku, vidaus reikalų ministras įsakymu patvirtino *SIS I+* Tarpžinybinę pirkimo komisiją ir jos darbo reglamentą⁸⁶. Vėliau vidaus reikalų ministro įsakymu sudaroma *SIS I+* Projekto valdymo grupė, kuriai pavesta koordinuoti ir kontroliuoti sudarytų įrangos viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą⁸⁷. Be to, *SIS I+* Projekto valdymo grupė buvo įpareigota parengti ir pateikti vidaus reikalų ministrui tvirtinti techninės ir programinės įrangos, paslaugų ar darbų, būtinų įsigyti Lietuvai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimo užduotis⁸⁸.

Valdant *N.SIS I+* projektą taip pat dalyvauja įstaigos prie Vidaus reikalų ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos administracijos padaliniai, kurie tiesiogiai įtraukti į šio projekto vykdymą arba turi jam įtakos (5 pav.).

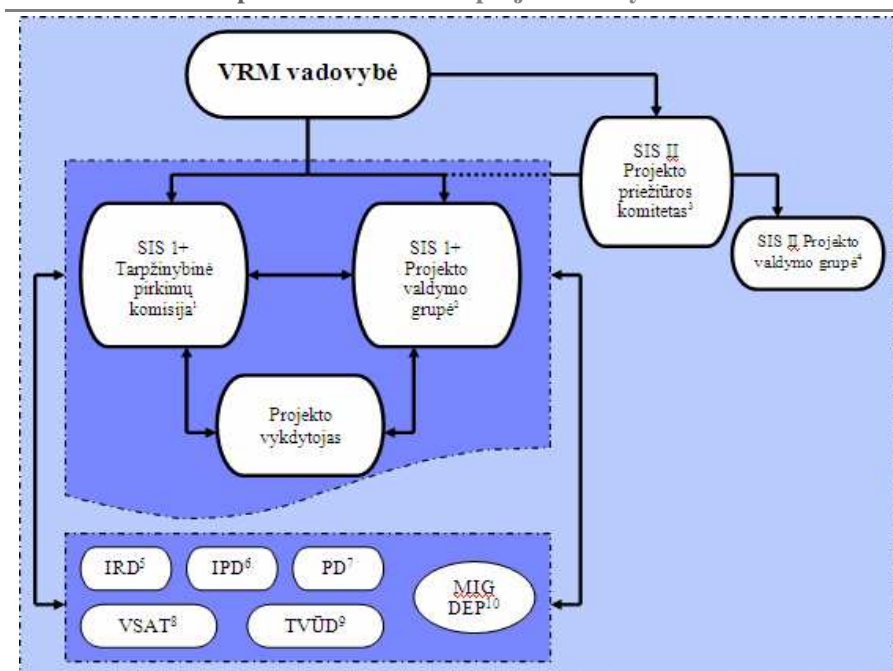
⁸⁵ Vidaus reikalų ministro 2007-01-11 įsakymas Nr. 1V-11 „Dėl tarpžinybinės viešojo pirkimo komisijos sudarymo, įgaliojimų jai suteikimo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ ir 2007-01-19 įsakymas Nr. 1V-22 „Dėl valdymo grupės sudarymo, įgaliojimų jai nustatymo ir registrų bei informacinių sistemų pertvarkymo siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*“.

⁸⁶ Vidaus reikalų ministro 2007-01-11 įsakymas Nr. 1V-11 „Dėl tarpžinybinės viešojo pirkimo komisijos sudarymo, įgaliojimų jai suteikimo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“.

⁸⁷ Vidaus reikalų ministro 2007-01-19 įsakymas Nr. 1V-22 „Dėl valdymo grupės sudarymo, įgaliojimų jai nustatymo ir registrų bei informacinių sistemų pertvarkymo siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*“.

⁸⁸ *Ten pat.*

5 pav. N.SIS I+ projekto valdymo struktūra

1 – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. 1V-11 sudaryta Tarpžinybinė viešojo pirkimo komisija;

2 – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. 1V-22 sudaryta Projekto valdymo grupė;

3 – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. 1V-160 sudaryto Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos techninės ir informacinės infrastruktūros sukūrimo ir įdiegimo projekto Priežiūros komitetas;

4 – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. 1V-160 paskirto Projekto vadovo sudaryta Projekto valdymo grupė;

5 – Informatikos ir ryšių departamentas;

6 – Informacinės politikos departamentas;

7 – Policijos departamentas;

8 – Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos;

9 – Turto valdymo ir ūkio departamentas;

10 – Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas).

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Nagrindėdami *N.SIS I+* valdymo organizacinę struktūrą, valstybiniai auditoriai pastebėjo, kad *SIS I+* Projekto valdymo grupė neturi patvirtinto darbo reglamento, nustatančio šiam valdymo struktūros elementui projekto eigos komunikavimo ir dokumentavimo procedūras. Audito metu nebuvo apibrėžtos *SIS I+* Projekto valdymo grupės funkcijos, teisės ir pareigos, darbo organizavimo tvarka, o tai, valstybinių auditorių nuomone, galėjo turėti neigiamos įtakos įgyvendinant vidaus reikalų ministro įsakymą⁸⁹ ir *N.SIS I+* projekto valdymo kokybei.

Vidaus reikalų ministro patvirtintoje programinės įrangos, paslaugų ar darbų, kuriuos būtina įsigyti Lietuvai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimo užduotyje⁹⁰ ir vėliau jos pagrindu pasirašytoje sutartyje⁹¹ taip pat nebuvo tinkamai aptarta *N.SIS I+* projekto valdymo organizacinė schema (projekto dalyvių vaidmuo, atsakomybė,

⁸⁹ Vidaus reikalų ministro 2007-01-19 įsakymas Nr. 1V-22 „Dėl valdymo grupės sudarymo, įgaliojimų jai nustatymo ir registrų bei informacinių sistemų pertvarkymo siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*“.

⁹⁰ Vidaus reikalų ministro 2007-02-06 įsakymas Nr. 1V-49 „Dėl pirkimo užduoties tvirtinimo ir pateikimo pirkimo komisijai“.

⁹¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

komunikacijos planas). Vėliau dėl šių aplinkybių Vidaus reikalų ministerijai ir tiekėjui UAB „Sintagma“ kilo klausimų, susijusių su *N.SIS I+* projekto vykdymo organizacinės struktūros komunikacija ir atsakomybe⁹².

Išvada

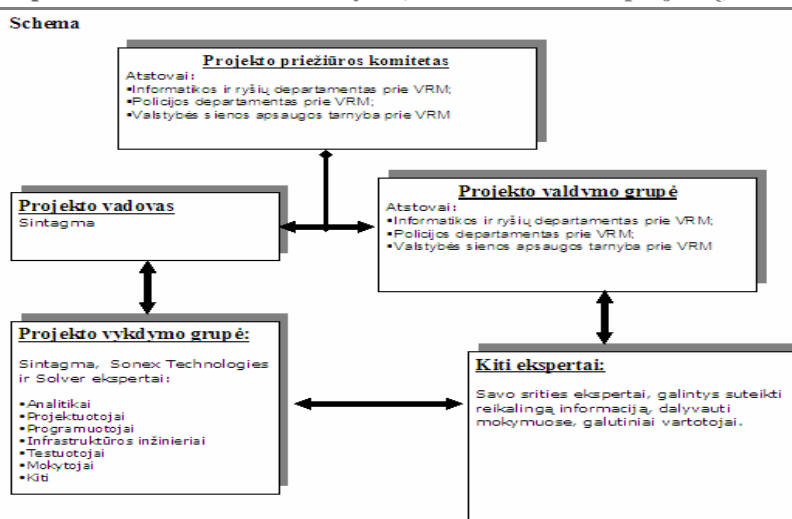
Vidaus reikalų ministerijoje turėjo būti tobulinamas nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* valdymo organizacinės struktūros strateginio valdymo reglamentavimas, nes nevisiškai aiškiai buvo apibrėžti projekto dalyvių vaidmenys ir atsakomybė, susijusi su projekto įgyvendinimu. Valstybiniai auditoriai mano, kad tai galėjo turėti neigiamos įtakos nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto rezultatų vertinimui ir kontrolei.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais patvirtintų valstybės informacinių sistemų kūrimo dokumentų nuostatomis, IS projekto valdymo etapo metu turi būti aptarta IS projekto kontrolės ir jo rezultatų priėmimo tvarka⁹³. Audito metu atlikta *N.SIS I+* valdymo struktūros dokumentų analizė parodė, kad Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo pakankamai formalizuotos procedūros, nustatančios, kaip bus užtikrinama projekto kokybė. Manyta, kad vykdant *N.SIS I+* projektą bus paskirtas projekto priežiūros komitetas, kuris užtikrintų projekto vykdymo kontrolę⁹⁴ (6 pav.).

⁹² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti, 2007 m. balandžio 5 d. posėdžio protokolas Nr. VG-7.

⁹³ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (22 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

⁹⁴ Vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti, 2007 m. balandžio 5 d. posėdžio protokolas Nr. VG-7.

6 pav. Rolės ir atsakomybės, kuriant *N.SIS I+* projektą, schema**Rolės ir atsakomybės**

- **Priežiūros komitetas** - užtikrina Projekto vykdymo kontrolę ir priima principinius sprendimus
- **Projektų valdymo grupė** - užtikrina Projekto įgyvendinimą, koordinuoja kasdienes projekto darbus.
- **Vykdytojo projekto vadovas** atsakingas už kasdieninį projekto vykdymą, organizuoja projekto vykdymo grupės darbą, atsiskaito Projekto valdymo grupei ir priežiūros komitetui.
- **Projektų valdymo grupė** – visi kiti vykdytojo nariai, kurie įgyvendina projekto dalis pagal savo kompetenciją

Šaltinis – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti, 2007 m. balandžio 5 d. posėdžio protokolas Nr. VG-7.

Informatikos ir ryšių departamento direktoriaus teigimu, *N.SIS I+* projekto priežiūros komiteto funkcijas turėjo atlikti vidaus reikalų ministro įsakymu⁹⁵ sudarytas Priežiūros komitetas *SIS II* projektui vykdyti⁹⁶. Vidaus reikalų ministerijos vadovybė tokių funkcijų *SIS II* projekto Priežiūros komitetui nepriskyrė⁹⁷, todėl neaišku, koks *SIS I+* Projekto valdymo grupės, UAB „Sintagma“ projekto darbo grupės ir *SIS II* projekto Priežiūros komiteto vaidmuo užtikrinant *N.SIS I+* projekto kokybę. Audito metu Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo formalizuotos taip pat *N.SIS I+* projekto pakeitimų valdymo procedūros, reglamentuojančios jų registravimo, įvertinimo, suderinimo reikalavimus ir įtaką projekto sąnaudoms, laiko grafikui bei rizikai. Taip pat valstybiniai auditoriai Vidaus reikalų ministerijoje neaptiko formalių procedūrų, nustatančių, kaip turėtų būti

⁹⁵ Vidaus reikalų ministro 2005-05-23 įsakymas Nr. 1V-160 „Dėl nacionalinės Šengeno informacinės sistemos techninės ir informacinės infrastruktūros sukūrimo ir įdiegimo projekto priežiūros ir valdymo“.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti, 2007 m. balandžio 5 d. posėdžio protokolas Nr. VG-7.

⁹⁷ Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos techninės ir informacinės infrastruktūros sukūrimo ir įdiegimo projekto priežiūros komiteto darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005-05-23 įsakymu Nr. 1V-160.

derinami esminiai nesutarimai tarp projekto dalyvių, išskyrus tuos ginčus, kurie sprendžiami sutartyje⁹⁸ numatyta tvarka.

Išvada

Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo pakankamai formalizuoti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto kokybės valdymo procesai (neišbaigtos nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto kokybės užtikrinimo ir projekto pakeitimų valdymo procedūros, nėra pakankamai formalizuota nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto kontrolės ir jo rezultatų priėmimo tvarka).

2.4. *N.SIS I+* kūrimo rizikos valdymas

Pasaulinė praktika rodo, kad rizika yra neatsiejama sudėtingų ir ilgalaikių projektų dalis, kurią būtina valdyti. Lietuvos Respublikos teisės aktuose nurodyta valstybės IS specifikavimo stadijos metu nustatyti IS kūrimo ribojimus⁹⁹.

Audito metu dokumentuota *N.SIS I+* kūrimo rizikos vertinimo analizė Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo atlikta. Teikdama Vyriausybei nuomonę dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo *SISone4ALL* projekte, Vidaus reikalų ministerija pridedamoje medžiagoje nurodė *SISone4ALL* projekto įgyvendinimo Lietuvoje rizikos veiksnių sąrašą¹⁰⁰. Taip pat buvo atliktas ir Vyriausybei pateiktas *SISone4ALL* projekto poveikio bazinis vertinimas¹⁰¹.

Valstybiniai auditoriai mano, kad Vyriausybei pateiktame baziniame vertinime buvo išvardytos tik grėsmės *SISone4ALL* projekto įgyvendinimui Lietuvoje, tačiau neįvertintas jų poveikis ir tikimybė, nenumatytos rizikos valdymo priemonės.

Vidaus reikalų ministro patvirtintoje programinės įrangos, paslaugų ar darbų, kuriuos būtina įsigyti Lietuvai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimo užduotyje¹⁰² ir vėliau jos pagrindu pasirašytoje sutartyje¹⁰³ neaptarta *N.SIS I+* projekto rizikos valdymo metodika, nebuvo apibrėžta projekto šalių atsakomybė už rizikos valdymą.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

⁹⁹ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (17.4 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2006-11-28 Vyriausybės pasitarimo medžiaga „Dėl tikslingumo Lietuvos Respublikai dalyvauti *SISone4ALL* projekte“.

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2007-01-18 raštas Nr. 1D-578 (6) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto“.

¹⁰² Vidaus reikalų ministro 2007-02-06 įsakymas Nr. 1V-49 „Dėl pirkimo užduoties tvirtinimo ir pateikimo pirkimo komisijai“.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

Valstybiniam auditoriams nebuvo pateikta įrodymų, kaip Vidaus reikalų ministerija *N.SIS I+* kūrimo metu valdė projekto rizikas. Audito metu Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo sudarytas preliminarus veiksmų planas galimiems *N.SIS I+* kūrimo rizikos atvejams ar veiksniams valdyti. *SIS I+* Projekto valdymo grupės posėdžių protokoluose užfiksuotos *N.SIS I+* kūrimo problemos, tačiau, valstybinių auditorių nuomone, *SIS I+* Projekto valdymo grupė nesukūrė projekto vykdymo kontrolei reikalingų formalių procedūrų.

Išvada

Audito metu Vidaus reikalų ministerija nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo rizikas valdė intuityviai, nesiremama pasaulyje pripažintomis metodikomis ir praktikomis.

2.5. *N.SIS I+* finansavimo šaltiniai

Šalys, dalyvaujančios Portugalijos Respublikos pasiūlytame *SISone4ALL* projekte, turi pačios padengti visas prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos infrastruktūros sukūrimo ir įdiegimo išlaidas, taip pat ir išlaidas, susijusias su Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* duomenų perdavimo tinklo (angl. *SISNET*) išplėtimu¹⁰⁴.

Lietuvos Respublikos teisės aktai įpareigoja valstybės informacinės sistemos kūrimo proceso metu IS kūrėjus atlikti kompiuterizuojamo objekto sąnaudų analizę, nustatyti finansinius ir kitus poreikius bei IS kūrimo proceso ribojimus, numatyti IS projekto finansavimo šaltinius ir finansavimo tvarką¹⁰⁵.

Vyriausybės 2006 m. lapkričio 28 d. pasitarimui pateiktoje Vidaus reikalų ministerijos medžiagoje buvo prognozuota panaudoti 5 mln. Lt diegiant *SISone4ALL* sprendimą Lietuvoje¹⁰⁶. Medžiagoje paminėta, kad galimos išlaidos *SISone4ALL* projektui apskaičiuotos išnagrinėjus 2006 m. lapkričio 23 d. gautas preliminarias technines specifikacijas bei tuo metu rinkoje buvusias įrangos kainas. Valstybiniam auditoriams nebuvo pateikta dokumentuota analitinė medžiaga ir tuometinės preliminarios techninės specifikacijos, kuriomis remiantis buvo atlikti Vyriausybės pasitarimui pristatytų prognozuojamų išlaidų apskaičiavimai.

Vidaus reikalų ministerijoje neformalizuotas lėšų, skirtų informacinėms technologijoms, poreikio nustatymas.

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2006-12-13 raštas Nr.ID-9126 (6) „Dėl Lietuvos Respublikos savalaikio prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos“.

¹⁰⁵ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (20 ir 22 punktai), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2006-11-28 medžiaga „Dėl tikslingumo Lietuvai dalyvauti *SISone4ALL* projekte“.

Vyriausybei pritarus Vidaus reikalų ministerijos pateiktai Lietuvos Respublikos pozicijai dėl Lietuvos valstybės dalyvavimo Portugalijos pasiūlytame *SISone4ALL* projekte¹⁰⁷, Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komitetas paragino Vyriausybę surasti *SISone4ALL* projektui įgyvendinti reikalingas finansines lėšas¹⁰⁸ ir apie tai raštu informavo Ministrą Pirmininką¹⁰⁹. Vyriausybės vadovas skubos tvarka pavedė finansų ir vidaus reikalų ministrams parengti ir pateikti Vyriausybei šiam projektui 2007 m. reikiamas įgyvendinti priemones ir lėšų poreikį reglamentuojančius teisės aktų projektus¹¹⁰.

Lietuvos Respublikos teisės aktai numato, kad valstybės IS valdytojai, laikydamiesi Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos, prireikus rengia ir teikia derinti Informacinės visuomenės plėtros komitetui investicinį projektą dėl valstybės kapitalo investicijų informacinei sistemai sukurti¹¹¹. Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai, kuriems finansuoti numatomos valstybės lėšos, turi būti suderinti su Informacinės visuomenės plėtros komitetu¹¹².

Vykdamas Ministro Pirmininko pavedimą Vidaus reikalų ministerijoje buvo parengtas prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto aiškinamasis raštas ir lėšų finansinis pagrindimas¹¹³. Siekdama sudaryti Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 m. priemonių planą ir numatyti lėšas šioms priemonėms įgyvendinti, Vidaus reikalų ministerija rengiamą medžiagą derino su Lietuvos Respublikos finansų, užsienio reikalų ir teisingumo ministerijomis, Europos teisės departamentu prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos¹¹⁴. Su Informacinės visuomenės plėtros komitetu Vidaus reikalų ministerijos rengiama medžiaga nebuvo derinta. Valstybinių auditorių nuomone, informacinės visuomenės plėtros investicijų projektų derinimas su Informacinės visuomenės plėtros komitetu yra svarbi kontrolės priemonė, kai pateikti projektai papildomai peržiūrimi ir pagal kompetenciją organizuojamas jų efektyvumo ir rizikos įvertinimas¹¹⁵.

Informacinės visuomenės plėtros komiteto darbuotojų teigimu, *Vidaus reikalų ministeriją galėjo suklaidinti tai, kad lėšos skirtos iš Privatizavimo fondo. Teisės aktuose*¹¹⁶ nurodoma:

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-30 rezoliucija Nr. 59 „Dėl Lietuvos Respublikos pozicijos dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo *SISone4ALL* projekte“.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komiteto 2006-12-08 posėdžio protokolas Nr. 64.

¹⁰⁹ Lietuvos Respublikos Seimo Europos reikalų komiteto 2006-12-20 raštas Nr. 100-S-575(263) „Dėl papildomo finansavimo poreikio Lietuvos įsijungimui į Šengeno erdvę“.

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2006-12-18 pavedimas Nr. 26-8005.

¹¹¹ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (13 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-02-24 nutarimas Nr. 193 „Dėl Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plano patvirtinimo“.

¹¹³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2006-12-22 raštas Nr. 1D-9531 (6) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“.

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2007-01-11 raštas Nr. 1D-375 (6) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“.

¹¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-07-05 nutarimas Nr. 884 „Dėl informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo“.

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-02-24 nutarimas Nr. 193 „Dėl Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plano patvirtinimo“.

„Informacinės visuomenės plėtros investicijų projektai, kuriems finansuoti numatomos valstybės lėšos (Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, savivaldybių biudžetai, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetas, **kitų valstybinių fondų lėšos** ir valstybės skolintos lėšos), turi būti suderinti su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.“¹¹⁷

SISone4ALL projekto darbams atlikti, techninėms priemonėms įsigyti ir reikalingiems mokesčiams sumokėti planuotas 4 976 tūkst. Lt lėšų poreikis iš valstybės biudžeto (Vyriausybės rezervo), numatant galimybę vėliau šias lėšas susigrąžinti iš Europos Sąjungos Išorės sienų fondo¹¹⁸. Tuo metu Šengeno priemonės lėšų *SISone4ALL* projektui panaudoti jau nebuvo galimybių, nes, vadovaujantis Europos Komisijos sprendimo C(2006)684 nuostatomis, Šengeno priemonės sutartys turėjo būti pasirašytos iki 2006 m. gruodžio 31 d.¹¹⁹

Pastaba

Platesnis Šengeno priemonės administravimo Lietuvos Respublikoje vertinimas efektyvumo požiūriu yra pateiktas valstybinio audito ataskaitoje „Šengeno priemonės programos projektai“¹²⁰.

Finansų ministerija, išnagrinėjusi Vidaus reikalų ministerijos pateiktą derinti prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+ 2007* m. priemonių plano projektą, pasiūlė tam tikslui parengti atskirą Vyriausybės programą ir pateikti ją Vyriausybei svarstyti¹²¹. Atsižvelgdama į šį pasiūlymą Vidaus reikalų ministerija skubos tvarka parengė ir pateikė Vyriausybei prisijungimui prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+ 2007* m. reikiamų lėšų poreikį reglamentuojančio teisės akto projektą – Vyriausybės programą, finansuojamą iš Privatizavimo fondo lėšų¹²².

Rizika

Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+ 2007* m. reikiamų lėšų poreikis ir poveikis valstybės finansams, valstybinių auditorių nuomone, nustatytas skubos tvarka, todėl galėjo būti nepakankamai įvertintos tikėtinos sąnaudos, reikalingos šiam projektui įgyvendinti, ir su tuo susijusios galimos rizikos.

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo planas (12 punktas), patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-02-24 nutarimu Nr. 193.

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2006-12-22 raštas Nr. 1D-9531 (6) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“.

¹¹⁹ Europos Komisijos 2006 m. kovo 8 d. sprendimas Nr. C(2006)684 „Dėl Europos Komisijos 2004 m. vasario 5 d. sprendimo C(2004)248 dėl Šengeno priemonės valdymo ir stebėsenos patikslinimo“.

¹²⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2006 m. rugsėjo 5 d. valstybinio audito ataskaita Nr. 2040-9-17 „Šengeno priemonės programos projektai“.

¹²¹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2007-01-03 raštas Nr. (1.19-0206)-5K-0634246, 5K-0634964)-6K-0700080 „Dėl Vyriausybės nutarimo projekto“.

¹²² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2007-01-11 raštas Nr. 1D-375 (6) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“.

Vidaus reikalų ministerijos sekretoriaus teigimu, Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos SIS I+ 2007 m. reikiamų lėšų poreikis ir poveikis valstybės finansams buvo nustatytas tiksliai, nes įvykus viešajam konkursui, laimėjusio pasiūlymo kaina neviršijo ir mažai skyrėsi nuo numatytos pinigų sumos.

Vyriausybės nutarimu patvirtintai Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos SIS I+ 2007 m. programai įgyvendinti skirta 4 976 tūkst. Lt iš Privatizavimo fondo¹²³. Šių numatytų lėšų pagrindu, įvykus viešajam pirkimui, 2007 m. vasario 20 d. pasirašyta sutartis su UAB „Sonex Technologies“¹²⁴ už 1 070 000,00 Lt sumą ir 2007 m. kovo 20 d. pasirašyta sutartis su UAB „Sintagma“¹²⁵ už 3 469 200,00 Lt sumą. Iki 2007 m. liepos 16 d. Vidaus reikalų ministerija N.SIS I+ kurti panaudojo 2 457 680,00 Lt¹²⁶ iš Privatizavimo fondo skirtų lėšų.

2.6. Viešųjų pirkimų vertinimas

Vidaus reikalų ministerija 2006 metais vykdė šešis iš Šengeno priemonių lėšų finansuojamus projektus, susijusius su nacionalinės Šengeno informacinės sistemos kūrimu. Valstybiniai auditoriai viešiesiems pirkimams vertinti pasirinko keturis skirtingo pobūdžio pirkimus (4 priedas).

Valstybiniai auditoriai atliko vertinti pasirinktų pirkimo dokumentų ir sudarytų pirkimo sutarčių peržiūrą. Buvo vertinamas IS keliamų tikslų ar įrangos specifikacijos reikalavimų pagrįstumas ir įsigytos įrangos atitiktis pirkimo dokumentacijoje paskelbtai specifikacijai.

Informacija surinkta analizuojant Vidaus reikalų ministerijos pateiktus 2006 metų viešųjų pirkimų dokumentus, patikrinus Vidaus reikalų ministerijos struktūriniuose padaliniuose esančios kompiuterinės įrangos modelius. Kompiuterinei įrangai patikrinti modeliai buvo pasirinkti, atsižvelgiant į perkamos įrangos vieneto kainą ir išsamius techninės specifikacijos reikalavimus.

Toliau pateikiami esminiai valstybinių auditorių pastebėjimai dėl Vidaus reikalų ministerijos vykdytų viešųjų pirkimų.

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad 2006 m. gruodžio 5 d. pasirašytos sutarties¹²⁷ techniniuose reikalavimuose nurodytas reikalaujamas produkto svoris su baterijomis – „ne daugiau

¹²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos SIS I+ 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹²⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007 m. vasario 20 d. sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02.

¹²⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007 m. kovo 20 d. sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹²⁶ 1 070 000,00 Lt vykdant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007 m. vasario 20 d. sutartį Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02 ir 1 387 680,00 Lt vykdant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007 m. kovo 20 d. sutartį Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹²⁷ Turto valdymo ir ūkio departamento ir UAB „Aideta“ 2006 m. gruodžio 5 d. Kompiuterinės ir organizacinės įrangos pirkimo sutartis Nr. 8S-166 (80 441,76 Lt).

kaip 170 g“. Tiekėjo pasiūlyme ir sutartyje siūlytas modelis Ipaq HW6510 atitiko visus pirkimo dokumentuose nurodytus reikalavimus¹²⁸. 2006 m. gruodžio 29 d.¹²⁹, pakeitus sutartį, nurodytas delninių kompiuterių techninių sąlygų pakeitimas neatitinka pirminių pirkimo reikalavimų. Įsigytas modelis HP Ipaq HW6910, kurio gamintojo nurodomas svoris – 175 g¹³⁰. Valstybinių auditorių nuomone, po sutarties pasirašymo pakeitus techninius reikalavimus įrangai, gali būti neužtikrintos vienodos sąlygos galimiems įrangos tiekėjams.

Vidaus reikalų ministerijos Europos Sąjungos paramos administravimo skyriui pagal 2006 m. balandžio 20 d. sutartį Nr. 8S-33 pateikta kompiuterinė įranga atitinka konkurso dokumentuose nurodytą techninę specifikaciją, išskyrus valstybinių auditorių nustatytus pastebėjimus:

- Patikrintuose kompiuteriuose neinstaliuota programinė įranga BitDefender Client Professional Plus V8.
- Pirkimo techniniuose reikalavimuose nurodytas reikalavimas („odinis“) nešiojamojo kompiuterio krepšiui. Perdavimo akte nurodytas modelis „Nylon and Koskin“.
- Pagal sutartį turėjo būti pristatytas pasiūlyme nurodytas Philips 190P7ES LCD monitorius. Pateiktas monitorius ViewSonic VP930. Sutarties pakeitimų, atspindinčių modelio keitimą, nėra.
- Pasiūlyme nurodyta Windows XP Pro lietuviška versija, o kompiuteryje instaliuota angliška operacinės sistemos versija.
- Pasiūlyme nurodytos spausdintuvo charakteristikos skiriasi nuo gamintojų pateikiamų įrenginio charakteristikų.

Informatikos ir ryšių departamentui pagal 2006 m. rugsėjo 29 d. sutartį Nr. 8S-127¹³¹ ir 2006 m. gruodžio 1 d. sutartį Nr. 8S-160¹³² pateikta kompiuterinė įranga atitinka konkurso dokumentuose nurodytą techninę specifikaciją, tačiau dėl sutarties Nr. 8S-160 pažeidimų Turto valdymo ir ūkio departamentas pateikė pretenziją¹³³. Valstybiniai auditoriai nustatė, kad pristatymo terminai neatitiko sutartyje numatytų pristatymo grafikų¹³⁴. Valstybiniai auditoriai negavo dokumentų, įrodančių, kad buvo sutarties pakeitimų su patikslintais įrangos pristatymo grafikai.

¹²⁸ Prieiga per internetą <http://h10010.www1.hp.com/wwpc/uk/en/sm/WF05a/21675-21679-21679-21679-297609-12158042.html>

¹²⁹ 2006 m. gruodžio 29 d. Susitarimas Nr. 8-S-196 prie 2006 m. gruodžio 5 d. Šengeno priemonės lėšomis finansuojamos (registracijos numeris 3.5/05) kompiuterinės ir organizacinės įrangos pirkimo sutarties Nr. 8S-166.

¹³⁰ Prieiga per internetą <http://h10010.www1.hp.com/wwpc/uk/en/sm/WF06a/21675-21679-21679-21679-297609-12343214.html>

¹³¹ 2006-09-29 sutartis Nr. 8S-127 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ VRM ir URM tarnybinių stočių centrų plėtos įrangos bei VRM rezervinio tarnybinių stočių centro įrangos pirkimas (UAB „Sonex technologies“ 10 972 786,03 Lt).

¹³² 2006-12-01 sutartis Nr. 8S-160 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ Galutiniam vartotojui skirtos techninės įrangos įsigijimas ir įdiegimas (UAB „Aideta“ 4 847 464,00 Lt).

¹³³ Turto valdymo ir ūkio departamento 2007-08-07 raštas Nr. 8D-1407 „Pretenzija dėl sutarties sąlygų pažeidimo“.

¹³⁴ 2006-09-29 sutartis Nr. 8S-127 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ VRM ir URM tarnybinių stočių centrų plėtos įrangos bei VRM rezervinio tarnybinių stočių centro įrangos pirkimas (UAB „Sonex Technologies“ 10 972 786, 03 Lt).

Policijos departamentui pagal 2006 m. gruodžio 1 d. sutartį Nr. 8S-160¹³⁵ pateikta kompiuterinė įranga atitinka konkurso dokumentuose nurodytą techninę specifikaciją, išskyrus valstybinių auditorių nustatytus pastebėjimus:

- Patikrintuose ORDI kompiuteriuose neinstaliuota programinė įranga Acronis TrueImage OEM.

Vertindami *N.SIS I+* kūrimą, valstybiniai auditoriai nustatė, kad 2007 metais programai įgyvendinti skirta 4 976 tūkst. Lt iš Privatizavimo fondo¹³⁶. Todėl vertinant Vidaus reikalų ministerijos vykdomus viešuosius pirkimus, buvo pasirinktas ir 2007 metais vykdytas techninės ir su ja susijusios programinės įrangos, kurią būtina įsigyti Lietuvos Respublikai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimas¹³⁷ (2007 m. vasario 20 d. pasirašyta sutartis su UAB „Sonex Technologies“¹³⁸ už 1 070 tūkst. Lt). Valstybiniai auditoriai nustatė, kad Informatikos ir ryšių departamentui pagal 2007 m. vasario 29 d. sutartį Nr. 1VL-129 20070222/V-022007¹³⁹ pateikta kompiuterinė įranga atitinka konkurso dokumentuose nurodytą techninę specifikaciją.

2.7. *N.SIS I+* projekto planavimas

Portugalijos Respublikos pasiūlytas *SISone4ALL* sprendimas yra tarptautinis projektas, kuriame Lietuva yra tik viena iš daugelio jo dalyvių. *SISone4ALL* projektas turi savo diegimo Šengeno šalyse narėse grafiką¹⁴⁰, privalomą visoms *SISone4ALL* projekte dalyvaujančioms valstybėms. *N.SIS I+* sekcijų kūrimo procesai yra sudėtinė viso *SISone4ALL* projekto dalis, todėl *N.SIS I+* Lietuvoje buvo kuriamas vadovaujantis Portugalijos Respublikos pasiūlytu *SISone4ALL* diegimo Šengeno šalyse narėse tvarkaraščiu¹⁴¹, suderintu su Lietuvos Respublikos teisės aktu reikalavimais¹⁴².

Lietuvos Respublikos teisės aktai įpareigoja valstybės IS kūrėjus IS projekto valdymo etapo metu sukurti IS projekto planą¹⁴³. Vyriausybei pritarus Lietuvos Respublikos dalyvavimui

¹³⁵ *Ten pat.*

¹³⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹³⁷ Vidaus reikalų ministro 2007-01-30 įsakymas Nr. 1V-34 „Dėl pirkimo užduoties tvirtinimo ir pateikimo pirkimo komisijai“.

¹³⁸ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02.

¹³⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-29 Viešojo pirkimo–pardavimo sutartis Nr. 1VL-129 20070222/V-02.

¹⁴⁰ Portugalijos Respublikos pasiūlyto „*SISone4ALL*“ sprendimo 2007 m. liepos 27 d. tvarkaraštis („ROADMAP OF *SISone4ALL*“).

¹⁴¹ Portugalijos Respublikos pasiūlyto „*SISone4ALL*“ sprendimo 2007 m. gruodžio 29 d. tvarkaraštis („ROADMAP OF *SISone4ALL*“).

¹⁴² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹⁴³ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (22 punktą), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

Portugalijos pasiūlytame *SISone4ALL* projekte, atsakingos nacionalinės institucijos buvo įpareigosios iki 2007 m. spalio vidurio įvykdyti visus privalomus darbus ir tinkamai pasirengti prisijungimui prie *SIS I+* atsižvelgiant į Portugalijos pasiūlytą *SISone4ALL* tvarkaraštį. Taip buvo pradėtas rengti Lietuvos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 m. priemonių planas. Svarbiausi *N.SIS I+* kūrimo Lietuvoje įvykdymo terminai, suderinti su bendru *SISone4ALL* tvarkaraščiu, buvo patvirtinti Vyriausybės nutarimu, kuriame Vidaus reikalų ministerijai pavesta užtikrinti, kad numatytos priemonės būtų įvykdytos¹⁴⁴ laiku.

Vykdydamas Vyriausybės nurodymą ir siekdamas užtikrinti, kad Lietuvos Respublika laiku įvykdytų savo įsipareigojimus *SISone4ALL* projekte, vidaus reikalų ministras įsakymais patvirtino techninės¹⁴⁵ ir programinės įrangos, paslaugų ir darbų¹⁴⁶, kuriuos būtina įsigyti Lietuvos Respublikai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimo užduotis. Minėtuose dokumentuose ir jų pagrindu sudarytose viešojo pirkimo–pardavimo sutartyse¹⁴⁷ pateikiamas išsamus darbų sąrašas ir jų atlikimo grafikas suderintas su *SISone4ALL* projekto tvarkaraščiu. Remiantis pasirašytais sutartimis, iki 2007 m. kovo 1 d. Vidaus reikalų ministerijai turėjo būti pristatyta Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninė ir su ja susijusi programinė įranga bei atlikti šių prekių įdiegimo ir suderinimo darbai.¹⁴⁸ Kiti sutartyse numatyti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo darbai ir paslaugos turėjo būti atlikti ne vėliau kaip iki 2007 m. rugpjūčio 30 d.¹⁴⁹ (1 lentelė).

¹⁴⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹⁴⁵ Vidaus reikalų ministro 2007-01-30 įsakymas Nr. 1V-34 „Dėl pirkimo užduoties tvirtinimo ir pateikimo pirkimo komisijai“.

¹⁴⁶ Vidaus reikalų ministro 2007-02-06 įsakymas Nr. 1V-49 „Dėl pirkimo užduoties tvirtinimo ir pateikimo pirkimo komisijai“.

¹⁴⁷ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02 ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁴⁸ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 sutarties Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02 priedas Nr. 3.

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutarties Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 priedas Nr. 3.

1 lentelė. N.SIS I+ sutartyse numatytų prekių, darbų, paslaugų arba rezultatų įvykdymo terminai.

Eil. Nr.	Sutartis	Sutartyse numatyta prekė, darbas, paslauga arba rezultatas	Sutartyse numatytas įvykdymo terminas	Sutarčių priėmimo – perdavimo aktų informacija
1.	Vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 Viešojo pirkimo – pardavimo sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02	Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos SIS I+ techninė ir su ja susijusi programinė įranga	2007-03-01	2007-03-16
2.	Vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 Viešojo pirkimo – pardavimo sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170	Patikslintos ir su perkančiąja organizacija suderintos techninės specifikacijos	2007-04-20	2007-06-15
		Skurta programinė įranga pagal suderintas technines specifikacijas	2007-06-15	2007-06-15
		Testavimo rezultatų aktai (5,6,7,8 punktuose sukurtos taikomosios programinės įrangos prijungimas prie SISone4ALL, testavimas, klaidų taisymas)	2007-07-05	2007-07-05 (Konsulinių procedūrų valdymo sistemos testavimas 2007-07-11)
		Testavimo rezultatų aktas (Sukurtos programinės įrangos testavimas pagal CSIS (SIS+) reikalavimus)	2007-07-11	2007-07-11
		Dokumentacija	2007-08-03	2007-08-29
		Testavimo rezultatų aktas (VISION funkcionalumo testavimas)	2007-07-31	2007-07-31
		Vartotojų mokymai	2007-08-12	2007-08-31
		Taikomosios programinės įrangos įdiegimas darbinėje perkančiosios organizacijos aplinkoje	2007-08-12	2007-08-29
		Testavimo rezultatų aktas (Modifikuotų ir prijungtų IS testavimas pagal SIRENE funkcionalumo reikalavimus)	2007-08-31	2007-08-31
		Priėmimo aktas. Pateikta programinė įranga ir dokumentacija (Galutinis prekių, darbų ir paslaugų priėmimas)	2007-08-30	Nepasirašytas*

* Vykdam 2007 m. kovo 20 d. viešojo pirkimo–pardavimo sutartį Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170, sudarytą tarp Vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos SIS I+ programinės įrangos įsigijimo ir įdiegimo nacionalinėje Šengeno informacinėje sistemoje, 2007 m. rugpjūčio 30 d. raštu Nr. 314 Vidaus reikalų ministerijai buvo pateikti darbai ir prekės, nurodytos sutarties Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 priedo Nr. 3 „Prekių pristatymo ir įdiegimo (instaliavimo), darbų atlikimo ir paslaugų teikimo kalendorinis grafikas“ 16 punkte. Vadovaudamasi sutarties Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 3.3 punktu Vidaus reikalų ministerija atliko UAB „Sintagma“ pristatytų ir įdiegtų prekių bei atliktų darbų ir suteiktų paslaugų kiekio ir kokybės patikrinimą ir nustatė programinės įrangos trūkumus ir neatitikimus sutarties reikalavimams. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis sutarties Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 3.3 punktu 2007-09-05 SIS I+ Projekto valdymo grupės posėdyje nuspręsta iki 2007-09-14 sudaryti UAB „Sintagma“ pateiktų prekių, paslaugų, darbų trūkumų (sukurtos programinės įrangos kritinių klaidų) sąrašą ir nustatyti jų pašalinimo terminus.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybiniai auditoriai, nagrinėdami techninės¹⁵⁰ ir programinės įrangos, paslaugų ir darbų¹⁵¹, viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą, nustatė, kad atsižvelgiant į nustatytus grafikus sutartis įgyvendinti vėluojama (1 lentelė). Be to, audito metu nustatyta, kad viešojo pirkimo–pardavimo sutartyje Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 yra planavimo trūkumų (nustatytas tarpinių rezultatų įvykdymo terminas¹⁵² (2007 m. rugpjūčio 31 d.) yra vėlesnis už galutinį prekių,

¹⁵⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02.

¹⁵¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁵² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutarties Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 priedo Nr. 3 „Modifikuotų ir prijungtų IS testavimas pagal SIRENE funkcionalumo reikalavimus“ 15 punktą.

darbų ir paslaugų priėmimo terminą (2007 m. rugpjūčio 30 d.), numatytą sutarties 4.1.2. punkte ir jos 3 priede).

Audito metu nustatyta, kad viešojo pirkimo–pardavimo sutartyse numatyti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto įgyvendinimo darbai vėlavo.

Nagrinėdami *SIS I+* Projekto valdymo grupės protokolus valstybiniai auditoriai neaptiko duomenų, kaip vykdoma sutarties Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02 2.2. įgyvendinimo kontrolė. Audito metu *SIS I+* Projekto valdymo grupės nariai prašė tiekėjo paaiškinti sutartyje Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 numatytų terminų nesilaikymo priežastis, tačiau, valstybinių auditorių nuomone, neskyrė pakankamai dėmesio vėlavimo priežastims pašalinti.

Išvada

Vidaus reikalų ministro įsakymu sudaryta *SIS I+* Projekto valdymo grupė neišreikalavo raštiško pasiaiškinimo dėl sutartyje Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 numatytų terminų nesilaikymo.

2.8. *N.SIS I+* specifیکavimas ir projekto rengimas

Vadovaujantis Informacinės visuomenės plėtros komiteto direktoriaus įsakymu patvirtinta Metodika, IS specifیکacijos rengimo etape ankstesnių etapų rezultatai turėtų būti sujungiami į vieną aprašą – IS specifیکaciją, kuri yra derinama su Informacinės visuomenės plėtros komitetu ir institucijomis, teikiančiomis duomenis IS ir kurios yra nurodytos IS nuostatuose¹⁵³. Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių 14 punkte sakoma, kad IS kuriama ir diegiama pagal patvirtintą informacinės sistemos specifیکaciją.¹⁵⁴

Vyriausybės nutarimu patvirtintoje *N.SIS I+* programoje¹⁵⁵ Vidaus reikalų ministerijai leista iki 2007 m. rugsėjo 10 d. vykdyti *N.SIS I+* kūrimo procedūras nepatvirtinus *N.SIS I+* nuostatų ir neįregistravus jų Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių nustatyta tvarka. Vadinasi, iki 2007 m. rugsėjo 10 d. *N.SIS I+* kūrimo procedūros galėjo vykti neparengus, nesuderinus su Informacinės visuomenės plėtros komitetu ir nepatvirtinus šios sistemos specifیکacijos. Dėl šių aplinkybių, valstybinių auditorių nuomone, teisės aktais nustatyta IS

¹⁵³ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (23 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹⁵⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

¹⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

specifikacijos derinimo su Informacinės visuomenės plėtros komitetu procedūra netenka prasmės, o *N.SIS I+* registracija tampa tik formaliu Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių reikalavimų įvykdymu.

Išvada

Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* specifikacijos projektas, atitinkantis informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus¹⁵⁶, 2007 m. rugsėjo 12 d. dar nebuvo parengtas. Teisės aktuose¹⁵⁷ numatyti dokumentai nebuvo parengti reikiamu laiku, todėl kai kurių iš jų rengimas netenka prasmės.

Vidaus reikalų ministro patvirtintoje programinės įrangos, paslaugų ar darbų, būtinų įsigyti Lietuvos Respublikai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimo užduotyje ir jos pagrindu sudarytoje sutartyje¹⁵⁸ nurodoma, kad *N.SIS I+* projektiniai dokumentai turi tenkinti valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus¹⁵⁹. Sutartyje Vidaus reikalų ministerija tiekėjui nurodė pateikti naujai sukurtos (arba modifikuotos) IS/registro koncepcinį modelį, IS/registro aprašą (bendrasis projektas), detalųjį IS/registro projektą ir IS/registro eksploatacinę dokumentaciją¹⁶⁰. Galutinis programinės įrangos ir dokumentacijos priėmimo aktas turėjo būti pasirašytas ne vėliau kaip iki 2007 m. rugpjūčio 30 d. (1 lentelė).

Atlikus audito metu gautų dokumentų analizę paaiškėjo, kad Vidaus reikalų ministerija vėlavo atlikti sutartyje numatytus IS projekto rengimo darbus, o nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo darbai buvo vykdomi be Vidaus reikalų ministerijos vadovybės patvirtinto IS projekto aprašo, atitinkančio valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus¹⁶¹.

Valstybinių auditorių nuomone, realiai vykstanti *N.SIS I+* projekto eiga neatspindi Informacinės visuomenės plėtros komiteto Metodikoje pateiktos IS gyvavimo ciklo chronologijos ir yra nevientisa.

¹⁵⁶ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

¹⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ ir 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹⁵⁸ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁵⁹ Vidaus reikalų ministro 2007-02-06 įsakymas Nr. 1V-49 „Dėl pirkimo užduoties tvirtinimo ir pateikimo pirkimo komisijai“.

¹⁶⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁶¹ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

Išvada

Nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+* Lietuvoje buvo kuriama be projekto specifikacijos, atitinkančios 2004 m. Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus¹⁶², nesilaikant 2007 m. Vyriausybės nutarime Nr. 104¹⁶³ ir sutartyse¹⁶⁴ numatytų įvykdymo terminų bei Informacinės visuomenės plėtros komiteto Metodikoje apibrėžtų valstybės IS ar jos kai kurių komponentų kūrimo kriterijų.

2.9. *N.SIS I+* konstravimas

Vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais įtvirtintomis valstybės IS kūrimo metodinių dokumentų nuostatomis, valstybės IS konstravimo stadijos darbai atliekami parengus kuriamos valstybės IS specifikaciją ir IS projektą. Taip pat valstybės IS konstravimo stadijos metu turėtų būti suprojektuoti ir sukurti arba įsigyti reikalingi IS komponentai, įsitikinta, kad sukonstruota IS tenkina IS specifikacijoje ir parengtame IS projekte suformuluotus reikalavimus, atliekami kuriamos IS bandymai ir integravimas¹⁶⁵. Be minėtų nacionalinių reikalavimų, *N.SIS I+* kūrimo metu Vidaus reikalų ministerija privalėjo papildomai įgyvendinti *SISone4ALL* techninės ir programinės įrangos reikalavimų¹⁶⁶ ir parengtos *SISone4ALL* testavimo strategijos¹⁶⁷ nuostatas.

N.SIS I+ komponentams suprojektuoti ir įsigyti buvo organizuotas konkursas ir sudaryta sutartis¹⁶⁸. Programinės įrangos, paslaugų ar darbų, kuriuos būtina įsigyti Lietuvai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*, pirkimo užduotyje ir jos pagrindu sudarytoje sutartyje nurodoma, kad bus rengiami eksploataciniai *N.SIS I+* komponentų dokumentai, atliekami jų bandymai ir *N.SIS I+* dalių testavimas¹⁶⁹.

UAB „Sintagma“ parengė *N.SIS I+* testavimo strategiją¹⁷⁰ ir testavimo planą¹⁷¹, vadovaudamasi Centrinės Šengeno informacinės sistemos Projekto grupės (angl. *C.SIS Project team*) parengtos *SISone4ALL* testavimo strategijos (angl. *SISone4ALL Test Strategy*) reikalavimais nacionalinėms informacinėms sistemoms. Atlikti *N.SIS I+* bandymų rezultatai buvo protokoluojami

¹⁶² Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

¹⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹⁶⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02 ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20. sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁶⁵ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (30 punktus), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹⁶⁶ UAB „Sintagma“ 2007-01-03 „*SISone4ALL* galimybių studija“.

¹⁶⁷ Portugalijos Respublikos pasiūlyto „*SISone4ALL*“ sprendimo 2007 m. sausio 29 d. *SISone4ALL* testavimo strategija („*SISone4ALL Test Strategy*“).

¹⁶⁸ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁶⁹ *Ten pat.*

¹⁷⁰ UAB „Sintagma“ 2007-05-29 „*SIS I+*. Šengeno *SIS I* lygio IS išplėtimas. Testavimo strategija“.

¹⁷¹ UAB „Sintagma“ 2007-05-29 „*SIS I+*. Šengeno *SIS I* lygio IS išplėtimas. Sistemos testavimo planas“.

ir numeruojami surašant testavimo rezultatų priėmimo–perdavimo aktus. Pagal Informacinės visuomenės plėtros komiteto Metodiką *N.SIS I+* bandymų rezultatai nebuvo fiksuojami šiam tikslui naudojamame žurnale. Sutartyje numatyti *N.SIS I+* komponentų eksploataciniai dokumentai Vidaus reikalų ministerijai buvo pateikti 2007 m. rugpjūčio 29 d., t. y. trimis savaitėmis vėliau negu buvo planuota.

Audito metu atlikus nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* komponentų testavimo rezultatų analizę paaiškėjo, kad priėmimo–perdavimo aktuose užfiksuoti Konsulinių procedūrų valdymo sistemos testavimų rezultatai atlikti vėliau (2007-07-11), nei buvo oficialiai pasirašytas priėmimo–perdavimo aktas (2007-07-05)¹⁷². Kai kurios nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* komponentų testavimo procedūros vykdytos po sutartyje numatyto testavimo priėmimo–perdavimo akto pasirašymo, todėl valstybiniai auditoriai negali patvirtinti, kad nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* komponentų testavimų rezultatų dokumentacija yra patikima ir išsami.

Atliekant *N.SIS I+* komponentų testavimus buvo pastebėtos kritinės klaidos, kurios nebuvo dokumentuotos ar įvardytos testavimų rezultatų aktuose. Informacija apie šias klaidas buvo platinama ekspertų lygiu elektroniniu paštu, telefonu, tiesiogiai bendraujant. *SIS I+* Projekto valdymo grupės posėdyje nuspręsta iki 2007 m. rugsėjo 14 d. sudaryti UAB „Sintagma“ pateiktų prekių, paslaugų ir darbų trūkumų (sukurtos programinės įrangos kritinių klaidų) sąrašą ir nustatyti jų pašalinimo terminus¹⁷³. Testavimų metu nustatyti trūkumai (ne kritinės klaidos), kurie nedaro įtakos programinės įrangos funkcionavimui ir nekeičia jos eksploatacinių charakteristikų, numatyti šalinti per sutartyje nurodytą garantinį laikotarpį¹⁷⁴. *SIS I+* Projekto valdymo grupė įpareigojo tiekėją UAB „Sintagma“ parengti ir pateikti derinti garantinio aptarnavimo teikimo procedūrą¹⁷⁵.

Rizika

Buvo vėluojama įgyvendinti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* konstravimo darbus, kurie turėjo trūkumų. Valstybinių auditorių nuomone, tai gali turėti neigiamos įtakos jau sukonstruotos nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+*

¹⁷² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-07-05 testavimo rezultatų aktas Nr. VG-1TRA.

¹⁷³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti 2007-09-05 posėdžio protokolas Nr. VG-21.

¹⁷⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-07-05 testavimo rezultatų aktai Nr. VG-1TRA ir Nr. VG-2TRA

¹⁷⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti 2007-08-20 posėdžio protokolas Nr. VG-20.

eksploatavimui ir gali netenkinti Vidaus reikalų ministerijos sutartyje¹⁷⁶ ir Vyriausybės nutarime¹⁷⁷ nustatytų kriterijų.

2.10. N.SIS I+ diegimas

Vadovaujantis *SISone4ALL* projekto diegimo Šengeno šalyse narėse grafiku¹⁷⁸, 2007 m. rugpjūčio 31 d. visose šalyse – projekto dalyvėse *SISone4ALL* sprendimas turėjo būti techniškai parengtas darbui (angl. *SISone4ALL technically ready*). Lietuvos Respublikos teisės aktai numato, kad informacinė sistema baigiama kurti ir laikoma įteisinta nuo jos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti akto patvirtinimo¹⁷⁹.

Informatikos ir ryšių departamento direktoriaus teigimu, *N.SIS I+* projekto eiga audito metu perkopė ir užbaigė Informacinės visuomenės plėtros komiteto Metodikoje apibrėžtos IS diegimo etapą. Tačiau, jo nuomone, šis gretinimas yra sąlyginis, nes Informacinės visuomenės plėtros komiteto Metodika yra nelanksti ir turi trūkumų. Informacinės visuomenės plėtros komiteto direktoriaus įsakymu patvirtintoje Metodikoje teigiama, kad IS diegimo stadijoje siekiama įdiegti kuriamą IS, parengti ją darbui ir išmokyti dirbti būsimus IS vartotojus¹⁸⁰. IS diegimo stadijos darbai baigiami pasirašius valstybės informacinės sistemos perdavimo–priėmimo aktą.¹⁸¹

Vyriausybės patvirtintoje *SIS I+* programoje¹⁸² sakoma, kad nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+* turėjo būti sukurta iki 2007 m. rugsėjo 10 d. Sutartyje tarp Vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ buvo numatyta galutinį prekių darbų ir paslaugų priėmimo–perdavimo aktą pasirašyti 2007 m. rugpjūčio 30 d.¹⁸³ (1 lentelė)

Įvertinusi šias aplinkybes *SIS I+* Projekto valdymo grupė posėdyje nusprendė iki 2007 m. rugpjūčio 31 d. informuoti *N.SIS I+* vartotojus, kad 2007 m. rugsėjo 1 d. pradedama dirbti su modifikuota registrų programine įranga.¹⁸⁴ Vidaus reikalų ministerijos Ryšių su visuomene skyrius išplatino pranešimą, kad 2007 m. rugsėjo 1 d. buvo atlikti visi parengiamieji darbai, sistema testuota ir pradėjo veikti nepriekaištingai¹⁸⁵.

¹⁷⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁷⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹⁷⁸ Portugalijos Respublikos pasiūlyto „*SISone4ALL*“ sprendimo 2007 m. liepos 27 d. tvarkaraštis („ROADMAP OF *SISone4ALL*“).

¹⁷⁹ Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės (17 punktas), patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451.

¹⁸⁰ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (37 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹⁸¹ Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika (41 punktas), patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymu Nr. T-131.

¹⁸² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

¹⁸³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

¹⁸⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti 2007-08-20 posėdžio protokolas Nr. VG-20.

¹⁸⁵ Prieiga per internetą http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=4&tt_news=1324&

Pastaba

Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) valstybiniams auditoriams nebuvo pateikta rašytinė informacija (dokumentai), įrodanti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* sukūrimo faktą.

Valstybiniai auditoriai, nagrinėdami programinės įrangos, paslaugų ir darbų, viešojo pirkimo–pardavimo sutarties¹⁸⁶ vykdymą, nustatė, kad ne visi *N.SIS I+* komponentų diegimo darbai buvo atlikti sutartyje nustatytu laiku, t. y. iki 2007 m. rugpjūčio 30 d. Nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+* 2007 m. rugsėjo 1 d. pradėta eksploatuoti nepasirašius galutinio perdavimo–priėmimo akto ir nepašalinus anksčiau pastebėtų programinės įrangos trūkumų¹⁸⁷. Be to, pradėjus *N.SIS I+* bandomąją eksploataciją su Centrine Šengeno informacinės sistemos sekcija (toliau – *C.SIS*), nebuvo sudarytas bandomosios eksploatacijos planas, kuriame būtų nustatyta *N.SIS I+* eksploatacinė tvarka, atsakingi asmenys ir kita su eksploatuojama informacine sistema susijusi svarbi informacija. *N.SIS I+* bandomosios eksploatacijos su *C.SIS* metu pastebėti trūkumai Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo protokoluojami.

Lietuvoje nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+* pradėta eksploatuoti Vidaus reikalų ministerijai neparengus ir nepatvirtinus bandomosios eksploatacijos plano, nepasirašius sutartyje numatyto galutinio perdavimo–priėmimo akto ir nepašalinus anksčiau pastebėtų programinės įrangos trūkumų.

Nuo 2007 m. rugsėjo 1 d. pradėjusi veikti nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+* nėra įteisinta vadovaujantis Vyriausybės patvirtintais valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių reikalavimais¹⁸⁸.

Prisijungimas prie Šengeno informacinės sistemos yra viena iš pagrindinių ir esminių sąlygų narystės Šengeno erdvėje siekiančioms ir Portugalijos pasiūlytame *SISone4ALL* projekte dalyvaujančioms šalims. Pagrindinis Europos Sąjungos Tarybos ekspertų vizitas į Lietuvą ir nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* įvertinimas buvo atliekamas 2007 m. rugsėjo 16–19 d. Atlikus patikrinimą Europos Sąjungos Taryba iki 2007 m. pabaigos priims sprendimą dėl kontrolės prie vidinių Europos Sąjungos sienų panaikinimo.

¹⁸⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20. sutartis Nr. 2007/03-VRM / IVL-170.

¹⁸⁷ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valdymo grupės, sudarytos Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* techninės programinės įrangos – infrastruktūros sukūrimui ir įdiegimui užtikrinti 2007-09-05 posėdžio protokolas Nr. VG-21.

¹⁸⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

Pastaba

Vidaus reikalų ministerijos vadovybė¹⁸⁹ nesudarė visų galimybių valstybiniam auditoriams stebėti Europos Sąjungos Tarybos ekspertų Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* (*SISI+/SIRENE*) tikrinimo procedūrą¹⁹⁰.

Išvada

2007 m. rugsėjo 1 d. Lietuvoje pradėtos eksploatuoti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* diegimas, valstybinių auditorių nuomone, turėjo trūkumų ir neatitiko Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

3. Informacinių sistemų atitiktis teisės aktams

Audito metu buvo atliktas atitikties teisės aktams vertinimas.

Valstybiniai auditoriai vertino VRIS atitiktį Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo¹⁹¹ 24, 25 ir 26 straipsnio reikalavimams ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2006 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 1T-9 „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2004 m. sausio 13 d. įsakymo Nr. 1T-7 „Dėl reikalavimų duomenų apsaugos priemonių aprašui ir duomenų apsaugos priemonių aprašo“ pakeitimo“ reikalavimams, nes VRIS tvarkomi asmens duomenys.

Buvo įvertinta VRIS saugos organizavimo atitiktis Vyriausybės 1997-09-04 nutarimo Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2007-04-25 nutarimo Nr. 410 „Dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose“ redakcija) reikalavimams.

Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *NSIS I+* kūrimo proceso vertinimas atliktas vadovaujantis Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto 2004 m. spalio 15 d. direktoriaus įsakymu Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

Valstybiniai auditoriai vertino Vidaus reikalų ministerijos kompiuterių tinklo ir tarnybinių stočių apsaugos valdymo atitiktį vidaus reikalų ministro 2004-05-21 įsakymu Nr. 1V-176 patvirtintoms Interneto tarnybinių stočių apsaugos rekomendacijoms.

¹⁸⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2007-09-07 raštas Nr. 1D-7013 (10) „Dėl dalyvavimo Lietuvos nacionalinės Šengeno informacinės *SIS I+* vertinimo vizite“.

¹⁹⁰ Vidaus reikalų ministro 2007-09-13 įsakymas Nr. 1V-321 „Dėl Lietuvos Respublikos pasirengimo prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* (*SIS I+/SIRENE*) įvertinimų/audito vizito Lietuvos Respublikoje“.

¹⁹¹ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, 2004-04-13 Nr. I-1374.

VRIS fizinės saugos vertinimas buvo atliktas vadovaujantis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. 64 patvirtintomis Bendrosiomis priešgaisrinės saugos taisyklėmis.

Valstybiniai auditoriai atliko Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės <http://www.vrm.lt/> turinio priežiūros ir valdymo atitikties teisės aktams vertinimą pagal Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimą Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo“.

2 priedo lentelėse pateikiami neatitikimai teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms.

4. Informacinės sistemos branda

VRIS informacinės sistemos valdymo branda apibrėžiama kaip:

1. Pirminis/*Ad Hoc* procesas

Informacinės sistemos branda nustatyta atsižvelgiant į *Gebos brandos modelį* (angl. *CMM*) ir pavaizduota 7 paveiksle.

7 pav. Vidaus reikalų informacinės sistemos Gebos brandos modelis (CMM).

GEBOS BRANDOS MODELIS (angl. - CMM)

	(a)	(b)	(c)	(d)	CMM
Optimalus procesas (5)	✘	✘	✘	✘	◆
Lengvai valdomas ir vertinamas procesas (4)	✘	✘	✘	✘	◆
Apibrėžtas procesas (3)	✘	✘	✘	✘	◆
Pasikartojantis, bet intuityvus procesas (2)	✔	⚠	✔	✘	▲
Pirminis / Ad Hoc procesas (1)	✔	✔	✔	✔	●
Neegzistuojantis procesas (0)	✔	✔	✔	✔	●

✘	- neatitinka kriterijų
⚠	- nevisiškai atitinka kriterijų
✔	- atitinka kriterijų
◆	- nepasiektas tam tikras Gebos brandos lygis
▲	- nevisiškai pasiektas tam tikras Gebos brandos lygis
●	- pasiektas tam tikras Gebos brandos lygis

(a) - problemos pripažinimas ir informavimas apie ją;
 (b) - politika;
 (c) - susiję procesai ir mokymas, skirti politikai įgyvendinti;
 (d) - politikos efektyvumo ir susijusių procesų vertinimas ir tobulinimas, remiantis šiuo pagrindu.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

IS brandos vertinimo kriterijai pateikti 3 priede.

5. Išvados ir rekomendacijos

Apibendrintos išvados

Dėl Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės:

- Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų kontrolės branda nustatyta kaip 1. Pirminis / Ad Hoc procesas (4 dalis. Informacinės sistemos branda).
- Vidaus reikalų informacinės sistemos valdymas neatitinka esminių LST ISO/IEC 17799:2005 standarto reikalavimų, nes tobulintinas rizikos vertinimas.
- Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų valdymas atitinka teisės aktų reikalavimus, išskyrus 2 priede nurodytus neatitikimus.

Dėl nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės:

- Vidaus reikalų ministerija, kuriant nacionalinę Šengeno informacinę sistemą *SIS I+*, atitiko teisės aktų reikalavimus, išskyrus 2 priede nurodytus neatitikimus.
- Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės¹⁹² ir Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika¹⁹³ nebuvo papildoma atsižvelgiant į įvykusius Lietuvos ir Europos Sąjungos informacinės plėtros pokyčius. 2007 m. rugsėjo 1 d. Lietuvoje pradėtos eksploatuoti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kurimas, valstybinių auditorių nuomone, turėjo trūkumų ir neatitiko Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Kitą vertus, **valstybės informacinių sistemų kūrimo metodiniai dokumentai sunkiai pritaikomi kuriant tokias informacines sistemas, kaip nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+*, todėl turėtų būti tobulinami įvertinus įvykusius pokyčius ir naujausius pasiekimus** (2 dalis. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės vertinimas).
- Vidaus reikalų ministerijoje buvo tobulintinas nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* valdymo organizacinės struktūros strateginio valdymo reglamentavimas, nevisiškai aiškiai apibrėžti projekto dalyvių vaidmenys ir atsakomybė, susijusi su projekto įgyvendinimu. Valstybiniai auditoriai mano, kad tai galėjo turėti neigiamos įtakos nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto rezultatų atitikties Vidaus reikalų ministerijai numatytiems reikalavimams vertinimui ir kontrolei (2 dalis. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės vertinimas).

¹⁹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.

¹⁹³ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

- Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo pakankamai formalizuoti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto kokybės valdymo procesai (neišbaigtos nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto kokybės užtikrinimo ir projekto pakeitimų valdymo procedūros, nėra pakankamai formalizuota nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* projekto kontrolės ir jo rezultatų priėmimo tvarka) (2 dalis. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės vertinimas).
- Audito metu Vidaus reikalų ministerija nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo rizikas valdė intuityviai, nesiremama pasaulyje pripažintomis metodikomis ir praktikomis (2 dalis. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės vertinimas).
- Vidaus reikalų ministro įsakymu sudaryta *SIS I+* Projekto valdymo grupė neišreikalavo raštiško pasiaiškinimo dėl sutartyje Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170 numatytų terminų nesilaikymo. Teisės aktuose¹⁹⁴ numatyti dokumentai nebuvo parengti reikiamu laiku, todėl kai kuriuos iš jų rengti nebebus prasmės (2 dalis. Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* kūrimo kontrolės vertinimas).

Rekomendacijos Vidaus reikalų ministerijai

- Tobulinti VRIS valdymą atnaujinant Informacinės sistemos valdymo komiteto veiklą.
- Vidaus reikalų ministerija turėtų apibrėžti duomenų valdytojų („savininkų“) funkcijas ir tobulinti informacinių sistemų strateginį valdymą įtraukiant į informacinių sistemų valdymą veiklos padalinių vadovybę.
- Tobulinti Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų valdymą, detalizuojant ir reglamentuojant Vidaus reikalų ministerijos informacinių sistemų valdymo ir saugos politiką. Vidaus reikalų ministerijoje sukurta informacijos valdymo ir saugos politika turi aprėpti ir įstaigos finansines bei kitas, skirtas vidaus administravimui, informacines sistemas.
- Stiprinti tarnybinių pavedimų vykdymo kontrolę.
- Numatyti individualią atsakomybę už saugos įgaliotinio funkcijų vykdymą.
- Atskirti Vidaus reikalų informacinės sistemos saugos įgaliotinio ir aptarnavimo funkcijas.
- Identifikuoti ir tinkamai perduoti atsakingiems asmenims turimą programinę įrangą.
- Sustiprinti įstaigų prie Vidaus reikalų ministerijos turto panaudojimo kontrolę.

¹⁹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ ir 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos patvirtinimo“.

-
- Apsvarstyti galimybę dėl platesnio ir formalizuoto pasaulyje pripažintų projektų valdymo ir IS plėtros bei kitų metodikų taikymo Vidaus reikalų ministerijoje.

Rekomendacija Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos

- Pašalinti nustatytus trūkumus ir sustiprinti turto panaudojimo kontrolę.

Informacinių sistemų valdymo ir
audito departamento direktorius

Dainius Jakimavičius

Informacinių sistemų valdymo ir audito departamento
Informacinių sistemų audito skyriaus
valstybinė auditorė

Irina Kiškina

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Vidaus reikalų ministerijos
informacinių sistemų bendrosios
kontrolės vertinimas“
1 priedas

Vartojamų santrumpų ir sąvokų paaiškinimas

- **C.SIS** - Centrinė Šengeno informacinės sistemos sekcija
- **CMM** - Gebos brandos modelis
- **Informacinės visuomenės plėtros komitetas** - Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
- **Informatikos ir ryšių departamentas** - Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
- **IS** - Informacinė sistema
- **ISACA** - Informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacija
- **Metodika** - Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika
- **N.SIS I+** - Nacionalinė Šengeno informacinė sistema *SIS I+*
- **Policijos departamentas** - Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos
- **SIS I+ programa** - Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS1+* 2007 metais programa
- **SIS I+ Projekto valdymo grupė** - Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS1+* techninės programinės įrangos infrastruktūros sukūrimo ir įdiegimo užtikrinimo valdymo grupė
- **SIS I+ Tarpžinybinė pirkimo komisija** - tarpžinybinė Lietuvos Respublikos prisijungimui prie Šengeno informacinės sistemos *SIS1+* reikalingų prekių, paslaugų ir darbų įsigijimo viešojo pirkimo komisija
- **SIS II** – naujosios kartos centrinė Šengeno informacinė sistema
- **Turto valdymo ir ūkio departamentas** - Turto valdymo ir ūkio departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
- **Vidaus reikalų ministerija** – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija
- **Vyriausybė** – Lietuvos Respublikos Vyriausybė
- **VRIS** - Vidaus reikalų informacinė sistema
- **VRIS CDB** - Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinis duomenų bankas

Valstybinio audito ataskaitos
 „Vidaus reikalų ministerijos
 informacinių sistemų bendrosios
 kontrolės vertinimas“
 2 priedas

Neatitiktis privalomiems vykdyti teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms

1 lentelė. Valstybinių auditorių pastebėjimai dėl teisės aktų reikalavimų būtino laikymosi

Eil. Nr.	Teisės aktų reikalavimai	Pastebėjimas
<u>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr. 410 „Dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose“</u>		
1.	<p><i>Reikalavimų 6 punktas:</i> Informacinės sistemos valdytojas privalo turėti pagal Vidaus reikalų ministerijos tvirtinamas Saugos dokumentų turinio gaires šiuos saugos dokumentai:</p> <p>6.1 Nuostatai;</p> <p>6.2 Saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės;</p> <p>6.3 Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planas;</p> <p>6.4 Informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės.</p>	Neparengtos VRIS saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės, informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planas ir informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės.
2.	<p><i>Reikalavimų 7 punktas:</i> Šių Reikalavimų 6.2-6.4 punktuose nurodytus dokumentus (toliau vadinama – saugos politiką įgyvendinantys dokumentai) tvirtina informacinės sistemos valdytojas po to, kai patvirtina su Vidaus reikalų ministerija suderintus nuostatus.</p>	Neparengtos VRIS saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės, informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planas ir informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės.
3.	<p><i>Reikalavimų 10 punktas:</i> Saugaus elektroninės informacijos apdorojimo taisyklėse pateikiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informacinėje sistemoje esančios informacijos kategorijų sąrašas ir kiekvienai kategorijai priskirtini duomenys; ▪ techninių ir kitų saugos priemonių aprašymas, apimantis kompiuterinės įrangos, sisteminės ir taikomosios programinės įrangos, duomenų perdavimo tinklais saugumo užtikrinimo, patalpų ir aplinkos (įėjimo kontrolė, elektros tiekimas, aplinkos drėgnumas, darbo vietos temperatūra, priešgaisrinė sauga), ▪ informacinės sistemos darbo apskaitos ir kitas priemones informacijos saugai užtikrinti; ▪ informacinės sistemos saugą užtikrinantys reikalavimai, ▪ keliami nuomojamų ar perkamų informacinių sistemų funkcionavimui reikalingoms paslaugoms (patalpos, įrangos ir sistemų priežiūra, ▪ duomenų perdavimas tinklais ir kitos paslaugos); ▪ informacinės sistemos ir duomenų vientisumo pažeidimų fiksavimo ir pažeistų duomenų atkūrimo tvarka (naudotojų veiksmų registravimas, atsarginės duomenų kopijos, jų saugojimas, saugojimo kontrolė ir kita); ▪ saugaus duomenų perkėlimo ar perdavimo tvarka, Nuostatų įgyvendinimo kontrolės tvarka; ▪ duomenų perdavimo tinklais reikalavimai. 	Vidaus reikalų ministerijoje nepatvirtintos Saugaus elektroninės informacijos apdorojimo taisyklės.
4.	<p><i>Reikalavimų 11.1 punktas:</i> Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo plane turi būti nurodyta saugos įgalotinio, administratorių, informacinės sistemos naudotojų funkcijos, įgaliojimai ir veiksmai atkuriant informacinių sistemų veiklą.</p>	Nepatvirtintas VRIS veiklos tęstinumo valdymo planas.

Eil. Nr.	Teisės aktų reikalavimai	Pastebėjimas
5.	<p><i>Reikalavimų 11.2 punktas:</i> Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planas turi būti pagrįstas tam tikrais principais. Privalomi šie pagrindiniai principai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informacinės sistemos naudotojų gyvybės ir sveikatos apsauga (būtina užtikrinti visų informacinės sistemos naudotojų gyvybės ir sveikatos apsaugą ir saugumą, kol trunka nenumatyta situacija ir likviduojami avarijų padariniai); ▪ informacinės sistemos veiklos atkūrimas (informacinių sistemų veikla atkurama pagal šiame plane numatytą informacinių sistemų funkcijų prioritetą); ▪ informacinės sistemos naudotojų mokymas (informacinės sistemos naudotojai turi būti supažindinti su minėtu planu ir teisės aktais, nustatančiais kiekvieno informacinės sistemos naudotojo atsakomybę); ▪ reguliarius šio plano veiksmingumo išbandymas (plano veiksmingumas turi būti reguliariai išbandomas praktinio mokymo metu; plano veiksmingumo išbandymas gali būti planinis arba neplaninis; atsižvelgiant į gautus rezultatus, šis planas turi būti atitinkamai tikslinamas) 	Nepatvirtintas VRIS veiklos tęstinumo valdymo planas.
6.	<p><i>Reikalavimų 18 punktas:</i> Saugos įgaliotinis periodiškai inicijuoja informacinės sistemos naudotojų mokymų informacijos saugos klausimais.</p>	Informatikos ir ryšių departamentas, privalantis atlikti VRIS saugos įgaliotinio funkcijas, neinicijuoja naudotojų mokymų informacijos saugos klausimais.
<p>Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005-02-18 įsakymu Nr. 64 patvirtintos Bendrosios priešgaisrinės saugos taisyklės</p>		
7.	<p><i>Taisyklių 128 punktas:</i> Atvirosios elektros instaliacijos laidai ir kabeliai tose vietose, kuriose galima juos mechaniškai pažeisti, turi būti papildomai apsaugoti (šarvais, plieniniais vamzdžiais, kampuočiu, lovine sija ir pan.). Neapsaugotų izoliuotų laidų ir jų susikirtimo su statybinėmis konstrukcijomis, kurioms nekeliama degumo reikalavimai, vietas būtina papildomai apsaugoti nuo užsidegimo.</p>	Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento pastate (Šermukšnių g.) audito metu vyko remontas ir atviri laidai nebuvo apsaugoti.
<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“.</p>		
8.	<p><i>Reikalavimų 6 punktas:</i> Įstaigos interneto svetainė turi atitikti šiame Apraše išdėstytas struktūros, informacijos, administravimo nuostatas, taip pat būti pritaikyta naudotis neįgaliesiems, vadovaujantis Neįgaliesiems pritaikytų Interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinėmis rekomendacijomis, patvirtintomis Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. T-40. Pateikiama informacija turi būti susisteminta ir reguliariai atnaujinama. Įstaigos interneto svetainėje turi būti garantuotas abipusis ryšys tarp interneto vartotojo ir įstaigos (elektroninio pašto ir (arba) klausimų ir atsakymų forma).</p>	<p>Tobulintinas Vidaus reikalų ministerijos svetainės http://www.vrm.lt/ turinio prieinamumas ir pasiekiamumas ribotų galimybių žmonėms, t. y. neįgaliesiems.</p> <p>Pastaba. Testavimas atliktas naudojant tikrinimo įrankius¹⁹⁵; <i>Page Valet</i>¹⁹⁶; <i>TAW</i>¹⁹⁷;</p>
9.	<p><i>Reikalavimų 10 punktas:</i> Įstaigos interneto svetainės struktūra turi būti aiški, paprasta ir patogi, suformuoto meniu antraštės – tikslios ir neturėtų viršyti trijų reikšminių žodžių. Interneto</p>	Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės http://www.vrm.lt/ struktūra neatitinka nutarimo 10 ir 11 punkto reikalavimų, dėl šių skyrių:

¹⁹⁵ Testavimo įrankiai pasirinkti iš Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-31 įsakyme Nr. T-40 „Dėl neįgaliesiems pritaikytų interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pateikto sąrašo.

¹⁹⁶ *Page Valet* apjungia formalų testavimą su prieinamumo, pagrįsto *W3C Web Content Accessibility Guidelines* nurodymais, testavimu. Generuoja *XML* pasirenkant pranešimo formatą kartu su Interneto naršyklių *HTML* versijomis. Šis įrankis yra *Site Valet* įrankių rinkinio dalis. Įrankis skelbiamas tinklalapyje <http://valet.webthing.com>

¹⁹⁷ *TAW* tikrina puslapio prieinamumą, automatiškai pažymėdama aptiktas klaidas, su prioritetų lygiais užduotais *WCAG* kontroliniais taškais. Jis puslapyje pažymi vietas, reikalaujančias ranka atliekamo testavimo. Kiekviena atžyma, sujungta su pranešimu, paaiškinančiu kontrolinį tašką ir vietą, kurioje reikia atlikti patikrinimą. Įrankis skelbiamas tinklalapyje <http://www.tawdis.net>

Eil. Nr.	Teisės aktų reikalavimai	Pastebėjimas
	svetainėje turi būti šie skyriai: 10.1. struktūra ir kontaktai; 10.2. teisinė informacija: 10.2.1. teisės aktai; 10.2.2. teisės aktų projektai; 10.3. veikla: 10.3.1. nuostatai; 10.3.2. planavimo dokumentai; 10.3.3. veiklos kryptys; 10.4. paslaugos: 10.4.1. informacijos rinkmenos; 10.4.2. prašymai; 10.4.3. viešosios paslaugos; 10.5. naujienos; 10.6. klausimai; 10.7. tarptautinis bendradarbiavimas; 10.8. nuorodos. <i>11 punktas:</i> Prireikus kiekviena įstaiga savo interneto svetainės struktūrą gali išplėsti, tačiau visi privalomi skyriai ir jų pavadinimai turi išlikti.	10.4.2. prašymai; Pasirengimas panaudoti Europos Sąjungos struktūrinę paramą 2007-2013 m.
10.	<i>Reikalavimų 12 punktas:</i> Įstaigos interneto svetainėje skelbiama tik aktuali ir teisiškai galiojanti informacija, kuri turi būti atnaujinama pagal jos keitimosi periodiškumą. Jeigu ši informacija skelbiama ir užsienio kalba, ji turi būti atnaujinama vienu metu visomis kitomis kalbinėmis interneto svetainės versijomis.	Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje http://www.vrm.lt/ lietuvių kalba skelbiama informacija nėra atnaujinama vienu metu visomis kitomis kalbinėmis interneto svetainės versijomis.
11.	<i>Reikalavimų 13 punktas:</i> Įstaigos interneto svetainės skyriuje „Struktūra ir kontaktai“ turi būti pateikiami šie duomenys: įstaigos valdymo struktūros schema; vadovo (-u) nuotrauka ir gyvenimo aprašymas; įstaigos struktūrinių padalinių pavadinimai, jos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, sąrašas su kontaktine informacija (vardas ir pavardė, pareigos, telefono numeris, elektroninio pašto adresas); įstaigos priimamojo darbo grafikas; įstaigos priimamojo telefono, fakso numeris, elektroninio pašto adresas; informacija apie įstaigos struktūrinius padalinius; informacija apie įstaigos reguliavimo sričiai priskiriamas kitas įstaigas; informacija apie komisijas bei darbo grupes, sudarytas svarbiems uždaviniams spręsti, ir jų veiklą.	Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės http://www.vrm.lt/ skyriuje „Struktūra ir kontaktai“ nėra informacijos apie komisijas ir darbo grupes, sudarytas svarbiems uždaviniams spręsti, bei jų veiklą.
12.	<i>Reikalavimų 16 punktas:</i> Interneto svetainės skyrių „Paslaugos“ sudaro sritys „Informacijos rinkmenos“, „Prašymai“ ir „Viešosios paslaugos“. Interneto svetainės srityje „Informacijos rinkmenos“ pateikiamos įstaigoje elektroniniu būdu įvairia forma (duomenų bazė, registras, elektroninis sąrašas ir panašiai) tvarkomos informacijos rinkmenos. Šiame skyriuje gali būti skelbiamos informacijos teikimo ir naudojimo sąlygos. Kai informacija teikiama atlygintinai, nurodomas valstybės rinkliavų arba atlyginimo už informacijos teikimą dydis. Interneto svetainės srityje „Prašymai“ pateikiamos prašymų formos, atitinkančios Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 12 straipsnio reikalavimus, skirtos gauti informaciją ar dokumentą iš įstaigos. Prašymų formose nurodoma, koku būdu ir forma pareiškėjas pageidauja gauti informaciją. Interneto svetainės srityje „Viešosios paslaugos“ pateikiamos įstaigos viešosios paslaugos, teikiamos elektroniniu būdu. Jeigu įstaigos reguliavimo srityje išduodamos licencijos (leidimai) verstis ūkine komercine veikla, šioje interneto svetainės srityje nurodoma licencijuojamos ūkinės komercinės veiklos rūšys, teisės aktų, reglamentuojančių ūkinės komercinės veiklos licencijavimą, pavadinimai su	Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės http://www.vrm.lt/ skyrius „Paslaugos“ neatitinka nutarimo 16 punkto reikalavimų, dėl šio skyriaus: „Prašymai“;

Eil. Nr.	Teisės aktų reikalavimai	Pastebėjimas
	atitinkamomis nuorodomis į teisės aktų aktualias redakcijas, esančias Lietuvos Respublikos Seimo ar kitose teisės aktų bazėse, licencijų (leidimų) rūšys, licencijas (leidimus) išduodančios įstaigos, asmenys, kuriems gali būti išduodamos licencijos (leidimai), ir asmens, teikiančio informaciją, kontaktinė informacija. Punkto pakeitimai: Nr. 408, 2007-04-25, Žin., 2007, Nr. 49-1889 (2007-05-05)	
13.	<i>Reikalavimų 19 punktas:</i> Įstaigos interneto svetainės skyriuje „Tarptautinis bendradarbiavimas“ teikiama informacija apie įstaigos tarptautinį bendradarbiavimą. Ši informacija grupuojama pagal kryptis. Informacija, susijusi su naryste Europos Sąjungoje, turi būti pateikiama sistemingai pagal veiklos kryptis.	Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės http://www.vrm.lt/index.php?id=10 skyriuje „Tarptautinis bendradarbiavimas“ nėra pateikta sisteminga informacija pagal įstaigos veiklos kryptis susijusias su naryste Europos Sąjungoje.
14.	<i>Reikalavimų 21 punktas:</i> Įstaigos interneto svetainėje būtina įdiegti informacijos rodyklę, kurioje pateikiama nuosekli interneto svetainės puslapių struktūra pagal klasifikaciją, nustatytą šio Aprašo 10 punkte, taip pat papildoma informacija.	Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainės http://www.vrm.lt/index.php?id=134& įdiegta informacijos rodyklė neatitinka nutarimo 10 punkto reikalavimų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2 lentelė. Valstybinių auditorių pastebėjimai dėl teisės aktų rekomendacijų reikalavimų laikymosi

Eil. Nr.	Teisės aktų rekomendacijos	Pastebėjimas
Vidaus reikalų ministro 2001-05-09 įsakymas Nr. 220 „Kompiuterių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijos“		
1.	<i>Rekomendacijų 3.1. punktas:</i> Dalyvaujant kvalifikuotam institucijos personalui, nustatyti pradinį institucijos kompiuterių programų inventorių;	Vidaus reikalų ministerijoje nenustatytas kompiuterinių programų sąrašas.
2.	<i>Rekomendacijų 3.2. puktas:</i> Atlikti kompiuterių programų patikrinimus;	Vidaus reikalų ministerijoje neatliekami planiniai kompiuterinių programų patikrinimai.
3.	<i>Rekomendacijų 3.3. punktas:</i> Užbaigus kiekvienus kalendorinius metus, per 1 mėn. parengti suvestinę apie institucijoje naudojamas kompiuterių programas. Institucijos vadovo patvirtinta metinė suvestinė pateikiama Vyriausybės įgaliotai institucijai, išskyrus valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančias žinias;	Programų metinė suvestinė nerengiama.
4.	<i>Rekomendacijų 3.5. punktas:</i> Informuoti esamus ir naujus institucijos valstybės tarnautojus apie kompiuterių programų autorių teises bei supažindinti su šiomis rekomendacijomis bei jų ir autorių teises ginančių įstatymų pažeidimų padariniais;	Vidaus reikalų ministerijos darbuotojai nesupažindinami su kompiuterinių programų autorių teisėmis bei jų teises ginančiais įstatymais.
5.	<i>Rekomendacijų 6 punktas:</i> Parengti kompiuterių programų įsigijimo tvarką	Vidaus reikalų ministerijoje nepatvirtinta programų įsigijimo tvarka.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-04-18 nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“ (Vyriausybės 2006-10-25 nutarimo Nr. 1054 redakcija ir 2007-04-25 pakeitimas Nr. 408).		
6.	<i>Rekomendacijų 26 punktas:</i> Įstaigų interneto svetainėse siūloma laikytis Pasaulinio interneto tinklo konsorciumo rekomendacijų, apibrėžiančių interneto tinklalapių modeliavimo kalbų naudojimą (rekomendacijos skelbiamos tinklalapyje http://www.w3.org/TR). Įstaigų interneto svetainių peržiūrai negali būti reikalaujama specialios komercinės programinės įrangos. Dokumentai tinklalapiuose turi būti prieinami naudojant ir atvirus (aprašytus) duomenų failų formatus (HTML, PDF ir kita). Rekomenduojama tinklalapius pritaikyti duomenų perdavimo protokolą palaikantiems bevielams ryšio įrenginiams.	Testavimo metu nustatyti neatitikimai Pasaulinio interneto tinklo konsorciumo rekomendacijoms. Pastaba. Testavimas atliktas naudojant tikrinimo įrankius: <i>W3C HTML Validator Service</i> ¹⁹⁸ ; <i>W3C HTML Validator</i> ¹⁹⁹ .

¹⁹⁸ W3C HTML Validator Service tikrina HTML dokumentą, ar atitinka W3C HTML rekomendacijas ir kitus HTML standartus. Įrankis skelbiamas tinklalapyje <http://validator.w3.org/>

3 lentelė. Valstybinių auditorių pastebėjimai dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos *SIS I+* 2007 metais programos nuostatų laikymosi

Nr.	Pastebėjimas	Teisės aktų reikalavimai	Įvykdymo terminas	Atsakingi vykdytojai
<u>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-01-30 nutarimas Nr. 104 „Dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> 2007 metais programos patvirtinimo“.</u>				
1.	Numatytais terminais (2007 m. rugsėjo 10 d.) Vidaus reikalų ministerija nepatvirtino nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> nuostatų ir su juo susijusių teisės aktų.	<i>Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> 2007 metais programos įgyvendinimo priemonė Nr. 1:</i> Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> sukūrimas: 1.1 Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> nuostatų projekto ir su juo susijusių teisės aktų parengimas ir priėmimas ar pateikimas Lietuvos Respublikos Vyriausybei	2007 m. rugsėjo 10 d.	Vidaus reikalų ministerija
2.	Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) valstybiniams auditoriams nebuvo pateikta rašytinė informacija dėl Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> 2007 metais programos įgyvendinimo priemonės Nr. 3 įvykdymo.	<i>Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> 2007 metais programos įgyvendinimo priemonė Nr. 3:</i> Nacionalinių registrų ir kitų informacinių sistemų nuostatų pakeitimų ir kitų būtinų teisės aktų parengimas ir priėmimas ar pateikimas Lietuvos Respublikos Vyriausybei.		
Šaltinis – Valstybės kontrolė				

4 lentelė. Valstybinių auditorių pastebėjimai dėl teisės aktų, kuriant Nacionalinę Šengeno informacinę sistemą *N.SISI+*, reikalavimų laikymosi

Nr.	Pastebėjimas	Teisės aktų reikalavimai
<u>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“.</u>		
1.	Numatytais terminais (2007 m. rugsėjo 10 d.) nebuvo parengti nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> duomenų saugos nuostatai.	<i>6 punktas:</i> Informacinės sistemos steigėjas, teikdamas derinti informacinės sistemos nuostatų projektą Vidaus reikalų ministerijai, kartu turi pridėti informacinės sistemos duomenų saugos nuostatus, parengtus vadovaujantis Tipiniais duomenų saugos nuostatais, patvirtintais vidaus reikalų ministro 2003 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. IV-272 (Žin., 2003, Nr. 76-3511).
2.	Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) Nacionalinė Šengeno informacinė sistema <i>SIS I+</i> nebuvo įsteigta ir įregistruota vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėmis.	<i>9 punktas:</i> Informacinė sistema laikoma įsteigta nuo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo.
3.	Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) nebuvo parengta nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> specifikacija, atitinkanti informacinės sistemos kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus ²⁰⁰ .	<i>10 punktas:</i> Patvirtinus informacinės sistemos nuostatus, rengiama informacinės sistemos specifikacija. Specifikacijos projektą rengia informacinės sistemos nuostatuose nurodytas informacinės sistemos valdytojas. Specifikacijos projektas rengiamas vadovaujantis informacinės sistemos kūrimo metodiniais dokumentais. <i>11 punktas:</i> Informacinės sistemos valdytojas derina informacinės sistemos specifikacijos projektą su Komitetu ir institucijomis, kurios teiks duomenis informacinei sistemai ir yra nurodytos informacinės sistemos nuostatuose. Išvados, pastabos ir pasiūlymai

¹⁹⁹ WDG HTML Validator naudoja tą pačią techniką kaip ir W3C HTML Validator, bet išduoda suprantamesnius pranešimus ir palaiko platesnį koduojamų simbolių spektrą negu W3C Validator. Gali tikrinti puslapių paketą. Įrankis skelbiamas tinklalapyje <http://www.htmlhelp.com/tools/validator>

²⁰⁰ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15. įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

Nr.	Pastebėjimas	Teisės aktų reikalavimai
		dėl informacinės sistemos specifikacijos projekto paprastai pateikiami per 15 darbo dienų, esant dideliems specifikacijų projektams (daugiau kaip 100 puslapių standartinio spausdinto teksto) – per 20 darbo dienų nuo jų gavimo, o pakartotinai pateikus derinti specifikacijos projektą – per 5 darbo dienas.
4.	Audito metu nacionalinė Šengeno informacinė sistema <i>SIS I+</i> buvo kuriama ir diegiama be patvirtintos informacinės sistemos specifikacijos, atitinkančios informacinės sistemos kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus ²⁰¹ .	<i>14 punktas:</i> Informacinė sistema kuriama ir diegiama pagal patvirtintą informacinės sistemos specifikaciją. Kūrimą ir diegimą atlieka informacinės sistemos valdytojas, informacinės sistemos tvarkytojas arba teisės aktų nustatyta tvarka išrinktas kitas asmuo. Jeigu informacinę sistemą kuria kitas juridinis asmuo, jam informacinės sistemos valdytojas gali suteikti teisę tvarkyti informacinės sistemos duomenis sistemos kūrimo ir diegimo laikotarpiu. Tokiu atveju informacinės sistemos kūrėjas privalo užtikrinti tvarkomų duomenų apsaugą Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.
5.	Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) nacionalinė Šengeno informacinė sistema <i>SIS I+</i> nebuvo įteisinta vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėmis.	<i>17 punktas:</i> Informacinė sistema laikoma įteisinta nuo jos priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti akto patvirtinimo.
Informacinės visuomenės plėtros komiteto direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.		
Pastaba. Informacinių sistemų kūrimo metodika yra tobulintina. Jos trūkumai nurodyti Valstybės kontrolės 2007-09-28 valstybinio audito ataskaitoje Nr. IA-9000-4-3 „Valstybinių institucijų informacinių sistemų valdymas elektroninės valdžios kontekste“.		
6.	Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo metu numatyti kontrolės taškai ²⁰² nesutapo su tais laiko momentais, kuriuose buvo numatoma gauti konkrečius rezultatus. Atsižvelgiant į nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo tikrinimo rezultatus nebuvo priimami sprendimai dėl šio projekto koregavimo.	<i>10 punktas:</i> Atlikto darbo išsamumui ir kokybei patikrinti kiekvieno etapo metu numatomi kontrolės taškai ir tikrinimo procedūros. Pagal tikrinimo rezultatus priimami sprendimai dėl IS projekto koregavimo. Kontrolės taškai turi sutapti su tais laiko momentais, kuriuose numatoma gauti konkrečius rezultatus (projektinius sprendimus, dokumentus ir pan.).
7.	Dokumentuota nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo rizikos vertinimo analizė audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo atlikta. Vidaus reikalų ministro patvirtintoje programinės įrangos, paslaugų ar darbų, būtinų įsigyti Lietuvos Respublikai siekiant prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> , pirkimo užduotyje ir vėliau jos pagrindu pasirašytoje sutartyje neaparta nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> projekto rizikos valdymo metodika, nebuvo apibrėžta projekto šalių atsakomybė už rizikos valdymą. Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo sudarytas preliminarus veiksmų planas galimiems nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo rizikos atvejams ar veiksniams valdyti.	<i>17 punktas:</i> IS specifikavimo stadijos metu siekiama: 17.1. nustatyti tikslus, kurių siekiama kuriant IS; 17.2. pasiūlyti IS koncepciją (sampratą apie IS); 17.3. suformuluoti reikalavimus būsimai IS; 17.4. nustatyti IS kūrimo ribojimus (finansinius, techninius ir kt.); 17.5. parengti IS specifikaciją, aprašančią IS kūrimo tikslus, jai keliamus reikalavimus, finansinius ir kitokius ribojimus.
8.	Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo pakankamai formalizuoti nacionalinės Šengeno informacinės	<i>22 punktas:</i> IS projekto valdymo etapo metu turi būti sukurtas IS projekto planas, kuris nustatytų, kaip IS projektas bus vykdomas ir

²⁰¹ *Ten pat*²⁰² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sonex Technologies“ 2007-02-20 sutartis Nr. 1VL-129 / 20070222/V-02 ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir UAB „Sintagma“ 2007-03-20 sutartis Nr. 2007/03-VRM / 1VL-170.

Nr.	Pastebėjimas	Teisės aktų reikalavimai
	<p>sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo projekto kokybės valdymo procesai.</p> <p>Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) Vidaus reikalų ministerijoje nebuvo formalizuotos nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo projekto pakeitimų valdymo procedūros, reglamentuojančios jų registravimo, įvertinimo, suderinimo reikalavimus ir įtaką projekto sąnaudoms, laiko grafikui bei rizikai.</p> <p>Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> 2007 m. reikiamų lėšų poreikis ir poveikis valstybės finansams, valstybinių auditorių nuomone, nustatytas skubos tvarka, todėl galėjo būti nepakankamai įvertintos tikėtinos sąnaudoms, reikalingos šiam projektui įgyvendinti, ir su tuo susijusios galimos rizikos.</p>	<p>tvarkomas. Numatomas IS įgyvendinimo būdas (kompiuterizuojamo objekto valstybės tarnautojų ar darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, įgominis ar sudarant sutartis su parinktais vykdytojais), nustatoma IS projekto struktūra (ar visas IS projektas bus skaidomas į smulkesnius IS projektus). Sudaromi darbų ir IS projekto rezultatų diegimo planai ir grafikai, nustatomi jų vykdytojai, įvertinamos jiems reikalingos sąnaudoms, numatomi IS projekto finansavimo šaltiniai ir finansavimo tvarka. Nustatomi IS projekto sudėtinių dalių atlikimo terminai, vykdymui reikalingi išteklių ir numatomos darbų vykdymo procedūros. Aptariama IS projekto kontrolės ir jo rezultatų priėmimo tvarka. Visa tai aprašoma IS specifikacijoje.</p>
9.	<p>Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> specifikacija, atitinkanti informacinės sistemos kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus, nebuvo parengta ir derinama su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.</p>	<p><i>23 punktas:</i> IS specifikacijos rengimo etapo metu ankstesnių etapų rezultatai sujungiami į vieną aprašą – IS specifikaciją.</p> <p>IS specifikacija derinama su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir institucijomis, kurios teiks duomenis IS ir yra nurodytos IS nuostatuose.</p>
10.	<p>Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo metu nebuvo parengtas IS projektas (aprašas), atitinkantis informacinės sistemos kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus.</p>	<p><i>24 punktas:</i> IS projekto rengimo stadijos pagrindiniai tikslai:</p> <p>24.1. detalizuoti ir patikslinti IS specifikaciją;</p> <p>24.2. konkretizuoti IS specifikacijoje pateiktą IS sampratą ir sudaryti IS koncepcinį modelį;</p> <p>24.3. išanalizuoti IS realizavimo variantus, pasirinkti vieną iš jų ir ekonomiškai, techniškai bei socialiai pagrįsti;</p> <p>24.4. remiantis reikalavimais visai IS, suformuluoti reikalavimus atskiriems IS komponentams ir parengti jų specifikacijas;</p> <p>24.5. parengti IS projektą (aprašą).</p>
11.	<p>Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> kūrimo darbai buvo vykdomi be Vidaus reikalų ministerijos vadovybės patvirtinto IS projekto aprašo atitinkančio valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų reikalavimus.</p>	<p><i>29 punktas:</i> IS projekto rengimo etapo metu išsamiai aprašoma IS koncepcija, patikslinti tikslai, detalūs reikalavimai ir įgyvendinimo būdai (IS komponentų specifikacijos). IS projektą patvirtina kompiuterizuojamo objekto vadovybė.</p>
12.	<p>Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> bandymų rezultatai nebuvo fiksuojami šiam tikslui naudojamame žurnale.</p>	<p><i>35 punktas:</i> IS komponentų bandymų etapo metu IS komponento dalis sujungus į vieną visumą, jis yra išbandomas, patikrinami jo eksploatacijos dokumentai. Bandymų rezultatai protokoluojami. Pastebėti trūkumai šalinami. Jei IS komponentas yra taikomoji programa, parengiamas jos originalas. Bandymų rezultatai užfiksuojami šiam tikslui naudojamame žurnale.</p> <p><i>36 punktas:</i> IS integravimo ir bandymų etapo metu, jungiant IS komponentus į visumą, įsitikinama, kad suprojektuota IS tenkina reikalavimus, numatytus IS specifikacijoje ir IS projekte. Šio etapo metu detalčiai projektuojama žmogaus ir IS sąveika bei dialoginis darbas, detalizuojami kompiuterizuotų darbo vietų, duomenų bazių ir kitų IS komponentų projektai, vykdomi jų ir visos IS bandymai. Bandymų rezultatai dokumentuojami. Pastebėti trūkumai šalinami.</p>
13.	<p>Pradėjus nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> bandomąją eksploataciją su Centrine Šengeno informacine sistema nebuvo sudarytas bandomosios eksploatacijos planas, kuriame būtų nustatyta nacionalinės Šengeno</p>	<p><i>39 punktas:</i> IS parengimo darbui etapo metu visi IS komponentai rengiami eksploatacijai. IS parengimas darbui apima ir parinktų, išgytų ar parengtų programų ir IS projekto diegimą: pasiruošimą dirbti veikiant IS, atliekant tam reikalingus kompiuterizuojamo objekto organizacinės struktūros, vykdomų funkcijų, informacijos</p>

Nr.	Pastebėjimas	Teisės aktų reikalavimai
	informacinės sistemos <i>SIS I+</i> eksploatacinė tvarka, atsakingi asmenys ir kita su eksploatuojama informacine sistema susijusi svarbi informacija.	srautų pertvarkymą, duomenų bazių parengimą, jų tvarkymo ir panaudojimo procesų įsisavinimą. Darbų pobūdis (išigyjamos IS komponentui eksploatuoti reikalingos medžiagos, komplektuojamas ir apmokomas personalas, įrengiamos darbo vietos ir kt.) priklauso nuo IS komponento specifikos. Sudaromas IS bandomosios eksploatacijos planas, kuriame numatoma IS eksploatacijos tvarka, atsakingi asmenys ir kt. Planą tvirtina institucijos, kurioje bus vykdoma IS bandomoji eksploatacija, vadovybė.
14.	Nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> bandomosios eksploatacijos su Centrine Šengeno informacine sistema metu pastebėti IS trūkumai nebuvo protokoluojami.	<i>40 punktas:</i> IS bandomosios eksploatacijos etapo metu, nuolat stebint, IS pradama eksploatuoti. Pastebėti IS trūkumai protokoluojami. Jei sukurtoji IS turi pakeisti anksčiau institucijoje veikusią IS, IS bandomosios eksploatacijos metu galima pradėti senos IS likvidavimo darbus.
15.	Audito metu (iki 2007 m. rugsėjo 15 d.) nebuvo pasirašytas nacionalinės Šengeno informacinės sistemos <i>SIS I+</i> perdavimo–priėmimo aktas.	<i>41 punktas:</i> IS trūkumų šalinimo etapo metu šalinami IS bandomosios eksploatacijos metu pastebėti trūkumai. Pašalinus trūkumus ir atlikus numatytus pakeitimus, IS vėl bandoma. Baigus bandymus, pasirašomas valstybės informacinės sistemos perdavimo–priėmimo aktas (šios Metodikos priedas).
Šaltinis – Valstybės kontrolė		

Valstybinio audito ataskaitos
„Vidaus reikalų ministerijos
informacinių sistemų bendrosios
kontrolės vertinimas“
3 priedas

Gebos brandos modelis

Šiame priede apibūdinamas Gebos brandos modelis, taikomas informacinės sistemos kontrolės tikslų brandos lygiui įvertinti.

Pateiktas kiekvieno tikslo įvertinimas yra žemiausias atitinkamo tikslo įvertinimas pagal bet kurį iš toliau išvardytų keturių punktų (a-d). Vertinimo vidurkis neišvedinėjamas, nes sudėtinių vertinimų vidurkiai neatspindi realios situacijos.

Kiekvienoje kategorijoje analizuojami šie aspektai:

- a) problemos pripažinimas ir informavimas apie ją;
- b) politika;
- c) susiję procesai ir mokymas, skirti politikai įgyvendinti;
- d) politikos efektyvumo ir susijusių procesų vertinimas ir tobulinimas, remiantis šiuo pagrindu.

0. Neegzistuojantis procesas

- a) Organizacija nepripažįsta spręstinios problemos egzistavimo ir dėl to apie tai nepateikia jokios informacijos.
- b) Šiuo klausimu nėra jokios politikos.
- c) Nėra jokio atpažįstamo proceso, susijusio su šia problema.
- d) Neatliekamas joks vertinimas, susijęs su šia problema.

1. Pirminis/*Ad Hoc* procesas

- a) Yra faktų, patvirtinančių, kad organizacija pripažįsta problemos egzistavimą ir būtinumą ją spręsti, tačiau apie tai per mažai informuojama.
- b) Egzistuoja neišsami politika. Ji netinkamai dokumentuojama, skelbiama arba įgyvendinama.
- c) Individualiu arba kiekvieniu konkrečiu atveju taikomi *ad hoc* metodai. Problema nenagrinėjama valdybos lygiu.
- d) Stebėseną vykdoma reaguojant į incidentą, dėl kurio organizacija patiria tam tikrą nuostolį.

2. Pasikartojantis, bet intuityvus procesas

- a) Apie problemą (prireikus) atitinkamai informuojama visa organizacija.
- b) Egzistuoja aiški politika.
- c) Su problema susiję procesai formaliai yra nustatyti, aktyviai dalyvaujant ir prižiūrint vadovybei, tačiau taikomi ne visoje organizacijoje. Mokymas neorganizuojamas, o informavimas apie standartus ir pareigas paliktas individualių darbuotojų nuožiūrai.
- d) Vadovybė yra nustačiusi pagrindinius vertinimus ir vertinimo metodus bei būdus, tačiau pastarieji parengti nepakankamai.

3. Apibrėžtas procesas

- a) Visa organizacija supranta, kad reikia reaguoti į problemą, ir tam pritaria.
- b) Organizacijoje vykdoma tvirta ir aiški politika, suderinta su kai kuriomis kitomis susijusiomis politikos kryptimis. Iš dalies atsižvelgiama į rizikos valdymą.
- c) Procedūros standartizuotos, dokumentuotos ir dauguma jų įgyvendinamos visoje organizacijoje. Vadovybė yra informavusi apie standartizuotas procedūras ir vykdo neformalų mokymą. Nors procedūras galima įvertinti, tačiau jos nėra sudėtingos ir formaliai atspindi esamą patirtį.
- d) Susijusių veiklos sričių rodiklių registravimas ir stebėseną padeda tobulinti veiklą. Beveik visų susijusių procesų stebėseną vykdoma pagal tam tikrus (pirminius) dokumentus, tačiau mažai tikėtina, kad vadovybė galėtų pastebėti bet kokį nukrypimą, kadangi tokios priemonės paprastai taikomos individualiai. Priežasčių analizė atliekama retai.

4. Lengvai valdomas ir vertinamas procesas

- a) Visais atitinkamais organizacijos lygiais problema suprantama tinkamai ir reikalaujama imtis priemonių.
- b) Vykdoma tvirta ir aiški politika, integruota su kitomis susijusiomis politikos kryptimis. Atsižvelgiama į rizikos valdymą.
- c) Organizacija gerai pažįsta savo klientą ir turi aiškiai apibrėžtas pareigas. Procesai yra aiškiai suformuluoti, integruoti ir taikomi visoje organizacijoje. Procesai yra gerai įsisavinami ir palaikomi organizuojant atitinkamą mokymą. Visi susijusių procesų dalyviai žino apie riziką ir galimybes.
- d) Susijusių procesų tobulinimas visų pirma yra pagrįstas kiekybiniu supratimu, užtikrinant galimybę stebėti ir vertinti, kaip laikomasi procedūrų bei susijusių procesų dokumentų reikalavimų. Vadovybė yra nustačiusi leistinus nukrypimus, į kuriuos būtina atsižvelgti, vykdant susijusius

procesus. Paaiškėjus, kad procesai yra neveiksmingi arba neefektyvūs, dažniausiai, tačiau ne visada, imamasi priemonių. Kartais susiję procesai tobulinami, įgyvendinant geriausią vidaus praktiką. Vykdomas priešasčių analizės standartizavimas. Pradedamas nuolatinis veiklos gerinimo procesas.

5. Optimalus procesas

a) Problemos ir jos sprendimo būdų vertinimas yra pažangus bei perspektyvus.

b) Organizacija vykdo tvirtą ir aiškią politiką, integruotą su visomis kitomis susijusiomis politikos kryptimis, visapusiškai atsižvelgiant į rizikos valdymą.

c) Susiję procesai atnaujinti, atsižvelgiant į geriausią išorinę praktiką ir nuolatinio veiklos tobulinimo bei brandos modeliavimo rezultatus kitose organizacijose. Susijusių procesų rizika ir rezultatai yra apibrėžti, suderinti, ir apie juos informuojama visa organizacija. Organizuojamas modernus mokymas ir informavimas. Įgyvendinama politika užtikrino organizacijos, darbuotojų ir procesų sugebėjimą greitai prisitaikyti ir visapusiškai palaikyti rizikos struktūros pokyčius.

d) Stebėseną, savęs vertinimą ir informavimą apie problemą (prireikus) vykdomi visos organizacijos lygiu, optimaliai išnaudojant procesus ir technologijas, naudojamus vertinimo, analizės, informavimo ir mokymo tikslais. Analizuojamos visų problemų ir nukrypimų priežastys, laiku numatant ir inicijuojant veiksmingas priemones. Naudojamasi nepriklausomų ekspertų konsultavimo paslaugomis ir lyginamąja analize.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Vidaus reikalų ministerijos
 informacinių sistemų bendrosios
 kontrolės vertinimas“
 4 priedas

Viešųjų pirkimų atrankos pavyzdžiai

1 lentelė. 2006 m. vykdyti viešieji pirkimai atrinkti detalesniam testavimui

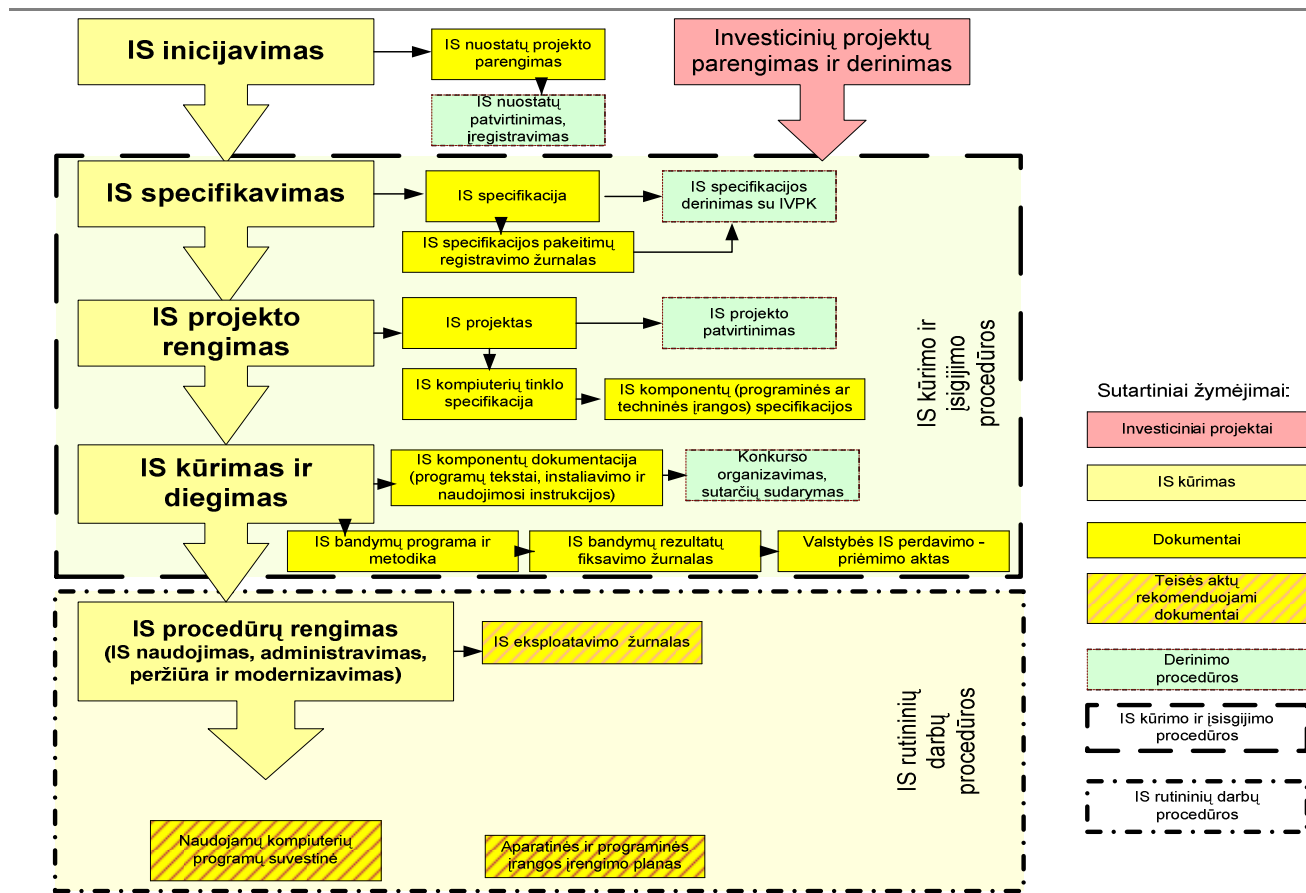
El. Nr.	Sutartis	Priėmimo–perdavimo aktas	Prekė	Modelis	Kam pristatyta
1.	2006-09-29 Nr. 8S-127 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ Vidaus reikalų ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos tarnybinių stočių centrų plėtros įrangos bei Vidaus reikalų ministerijos rezervinio tarnybinių stočių centro įrangos pirkimas (UAB „Sonex Technologies“ 10,9 mln. Lt)	2007-08-17 Nr. 4T-247	Vidaus reikalų ministerijos tarnybinių stočių centrų įranga	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1
			Rezervinė Vidaus reikalų ministerijos DBVS tarnybinė stotis	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio g. 2
			NS-SIS ir NS-VIS duomenų bazių tarnybinė stotis	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio g. 2
			NS-SIS ir NS-VIS taikomųjų programų tarnybinė stotis	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio g. 2
			Tarnybinių stočių spinta su valdymo konsole	IBM Rack Model T42	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio g. 2
2.	2006-12-01 Nr. 8S-160 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ Galutiniam vartotojui skirtos techninės įrangos įsigijimas ir įdiegimas (UAB „Aideta“ 4,8 mln. Lt)	2007-07-05 Nr. 4T-158	Personalinis kompiuteris (C modelis)	IBM M5	Migracijos departamentas
		2007-06-07 Nr. 4T-127	Personalinis kompiuteris (B modelis)	ORDI Blueline	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Informatikos ir ryšių valdybos Informacijos administravimo skyrius
		2007-05-18 Nr. 4T-122	Nešiojamasis kompiuteris (B modelis)	Dell XPS M1210	Informatikos ir ryšių departamentas
		2007-05-18 Nr. 4T-123	Personalinis kompiuteris (D modelis)	ORDI Blueline	Policijos departamentas
		2007-06-19 Nr. 4T-128	Nešiojamasis kompiuteris (A modelis)	IBM T60	Policijos departamentas
3.	2006-04-20 Nr. 010604200850 / 8S-33	2006-05-25 4T-48	Personalinis kompiuteris su LCD monitoriais	IBM TC A52	ES paramos administravimo skyrius

	Kompiuterinės ir organizacinės įrangos pirkimo sutartis (UAB „Aideta“ 69 tūkst. Lt)		Nešiojamas kompiuteris su papildoma periferine įranga	IBM T43	
4.	2006-12-05 Nr. 8S-166 Kompiuterinės ir organizacinės įrangos pirkimo sutartis (UAB „Aideta“ 80 tūkst. Lt)	2007-01-25 Nr.4T-5	Personalinis kompiuteris su LCD monitoriumi ir programine įranga	Monitorius ViewSonic VP930	ES paramos administravimo skyrius
		2007-01-17 Nr.4T-4		Personalinis kompiuteris Dell Optiplex GX620 su programine įranga	
		2007-02-12 Nr.4T-11	A3 formato spalvinis lazerinis spausdintuvas	HP LJ 5550DN	ES paramos administravimo skyrius
5.	2006-09-29 Nr. 8S-127 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ Vidaus reikalų ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos tarnybinių stočių centrų plėtros įrangos bei Vidaus reikalų ministerijos rezervinio tarnybinių stočių centro įrangos pirkimas (UAB „Sonex technologies“ 10,9 mln. Lt)	2007-08-17 Nr. 4T-247	Vidaus reikalų ministerijos tarnybinių stočių centrų įranga	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1
			Rezervinė Vidaus reikalų ministerijos DBVS tarnybinė stotis	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio 2
			NS-SIS ir NS-VIS duomenų bazių tarnybinė stotis	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio 2
			NS-SIS ir NS-VIS taikomųjų programų tarnybinė stotis	IBM System p5 Server 1:9133 Model 55A	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio 2
			Tarnybinių stočių spinta su valdymo konsole	IBM Rack Model T42	Žirmūnų g. 1 ir Šventaragio 2
6.	2006-12-01 Nr. 8S-160 „Kūrimas. Diegimas. Testavimas. Mokymas“ Galutiniam vartotojui skirtos techninės įrangos įsigijimas ir įdiegimas (UAB „Aideta“ 4,8 mln. Lt)	2007-07-05 Nr. 4T-158	Personalinis kompiuteris (C modelis)	IBM M5	Migracijos departamentas
		2007-06-07 Nr. 4T-127	Personalinis kompiuteris (B modelis)	ORDI Blueline	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Informatikos ir ryšių valdybos Informacijos administravimo skyrius
		2007-05-18 Nr. 4T-122	Nešiojamas kompiuteris (B modelis)	Dell XPS M1210	Informatikos ir ryšių departamentas
		2007-05-18 Nr. 4T-123	Personalinis kompiuteris (D modelis)	ORDI Blueline	Policijos departamentas
		2007-06-19 Nr. 4T-128	Nešiojamas kompiuteris (A modelis)	IBM T60	Policijos departamentas

7.	2006-04-20 Nr. 010604200850 / 8S-33 Kompiuterinės ir organizacinės įrangos pirkimo sutartis (UAB „Aideta“ 69 tūkst. Lt)	2006-05-25 4T-48	Personalinis kompiuteris su LCD monitoriais	IBM TC A52	ES paramos administravimo skyrius
			Nešiojamas kompiuteris su papildoma periferine įranga	IBM T43	
8.	2006-12-05 Nr. 8S-166 Kompiuterinės ir organizacinės įrangos pirkimo sutartis (UAB „Aideta“ 80 tūkst. Lt)	2007-01-25 Nr.4T-5	Personalinis kompiuteris su LCD monitoriumi ir programine įranga	Monitorius ViewSonic VP930	ES paramos administravimo skyrius
				Personalinis kompiuteris Dell Optiplex GX620 su programine įranga	
		2007-01-17 Nr.4T-4	A3 formato spalvinis lazerinis spausdintuvas	HP LJ 5550DN	ES paramos administravimo skyrius

Valstybinio audito ataskaitos
 „Vidaus reikalų ministerijos
 informacinių sistemų bendrosios
 kontrolės vertinimas“
 5 priedas

Valstybės informacinių sistemų kūrimo principai vadovaujantis IVPK
 Metodika²⁰³

Šaltinis – Valstybės kontrolė

²⁰³ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.